

8185

Bibl. Jag.

III

8185

III

Szatyrzyka Dawnej Polski.

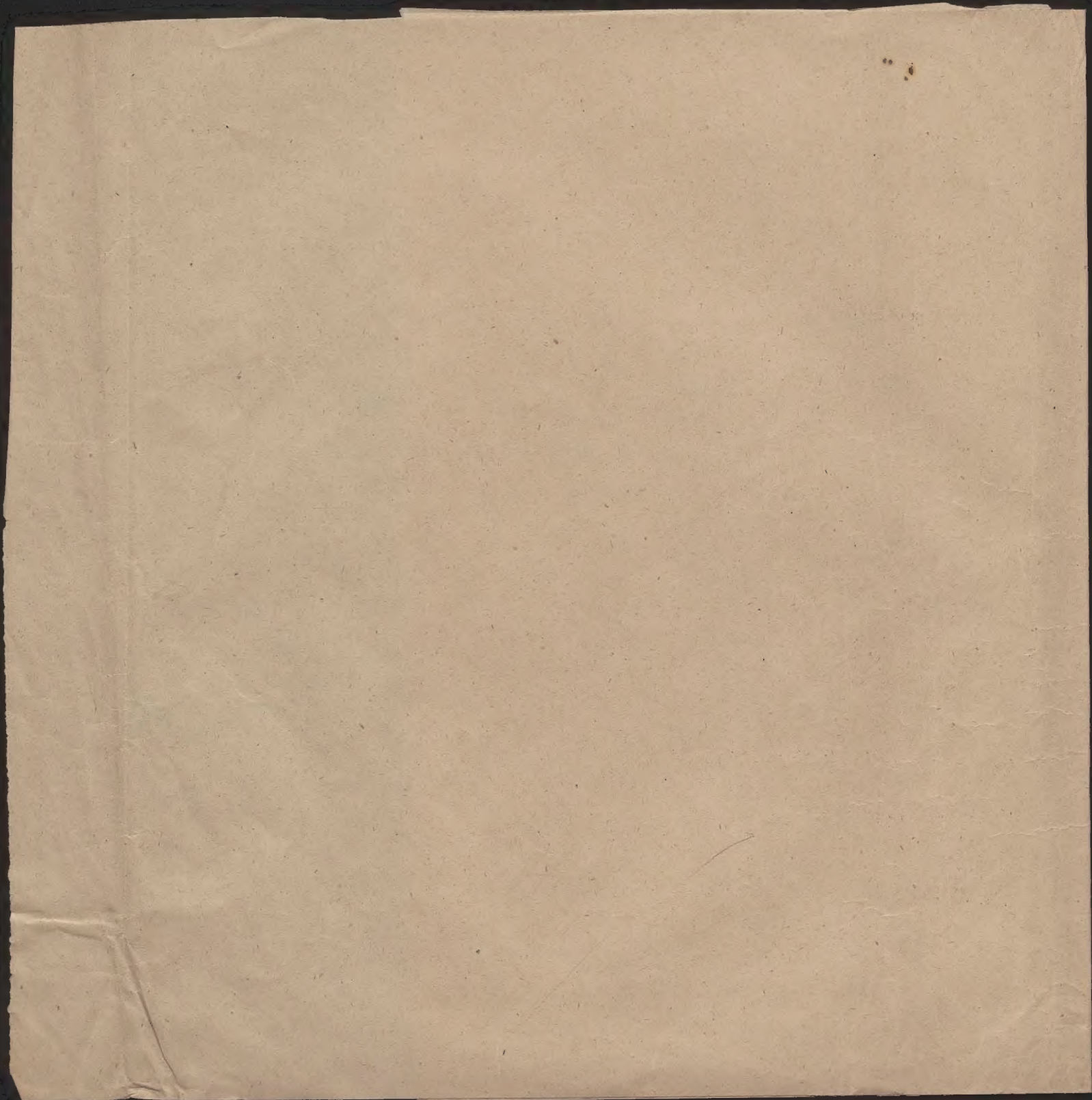

Graveyard III. 2. (Gravest.)

Larysy starożytności Polski w r. 1840
 roku 1840 opublikowane.

Poczciwemu zwracać do w ludzku
 (zanim patrzę) zda się, że
 ry mi nadawano do napisu
 mia jest, ani wręcz jakby
 nie, nie znajdował w du-
 im kłopot, i do tego go nie maj-
 dwo, musi a także obcych

niemi pisarke gdańskie, przedkramiżaj. Naj-
nowszy ze znanych mi (i) opowiadał:
~~z przeszłości gdańsk~~

Polen. 2.2

~~na początku roku 1807~~
~~z roku 1807~~
~~z roku 1807~~
~~z roku 1807~~
~~z roku 1807~~
~~z roku 1807~~

5

Drugi jechał i jechał ubrany w brzo-
je. Dwieście pięćdziesiąt lat temu
dał przysięgę, jak dwoje je po-
litycznie, i tak i tak. W tym
dawno zamieszkuje

złoty kraj ^{złoty} ~~złoty~~ miasto
i ziemia, nadzi ^{złoty} ~~złoty~~ w nich, zycie
i umiera. Narodził się ^{złoty} ~~złoty~~ urodził
zamiastem tej ludności. Wreszcie

Drugi do charakteru i do budowy

Te i miłość ^{złoty} ~~złoty~~ ^{złoty} ~~złoty~~

Na czele ^{złoty} ~~złoty~~ ^{złoty} ~~złoty~~ ^{złoty} ~~złoty~~

Tu, z brzożaj, lewicy wreszcie po-
ględem na sygnalizację nawa-
du, biawo już w najubogiej.

złoty ^{złoty} ~~złoty~~ ^{złoty} ~~złoty~~ ^{złoty} ~~złoty~~

~~złoty~~ ~~złoty~~ ~~złoty~~ ~~złoty~~ ~~złoty~~ ~~złoty~~

(1) Hand buch der
vergleichenden
Statistik - der
Völkerkunde
und Staaten-
kunde von G.
Fr. Kolb. vier
te ungarbe-
tete Auflage.
Leipzig 1845.

схем.

[illegible]

wyrobie tych przedmiotów ^{niezależnie} od
w ciemności wylubnych ~~u~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
~~niezależnie~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
komunikacji ludzkiej i ludzkiej, i powiadamy
~~niezależnie~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
zwraca uwagę i interesy ludzkie
iższych ~~niezależnie~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
"handlu". Po czym zwraca uwagę
zwraca uwagę ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
kuchni, za pośrednictwem ludzkiej.
szkół, szkół i innych ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
w państwie ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
~~niezależnie~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
publicznej sprawy, ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
dłużniczym ~~niezależnie~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od

~~niezależnie~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
szkół, szkół

nie ma żadnych
długów państwa

~~niezależnie~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
~~niezależnie~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
Trzeci na koniec ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
zwraca uwagę ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
osobności wykrywania ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
średniości, i innych ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
daje ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
zwraca uwagę ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
zwraca uwagę ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
na koniec ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
wtedy ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
lani ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
~~niezależnie~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od
~~niezależnie~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od

~~niezależnie~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od ~~z~~ ^{niezależnie} od

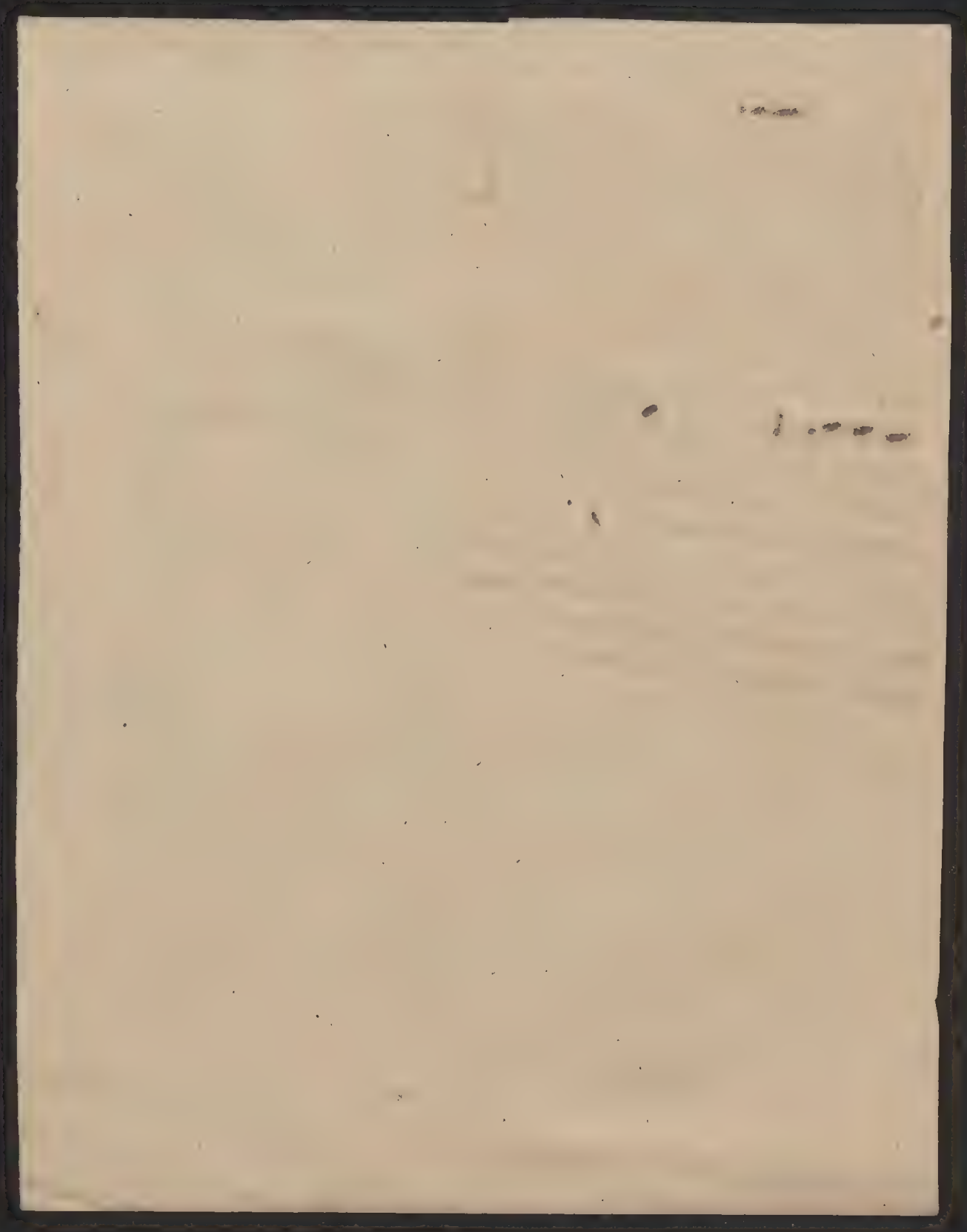

wprowadził do nich, a. mianowicie: w
 Dzielach ~~nie~~, a mianowicie: w
 Głównym zawodowym, w Pami-
 łkach, w Pamiłkach Pamiłkach
 Pamiłki: Litwy, w Książkach; Pami-
 łkach, w Pamiłkach Pamiłkach, przed
 tem. Pamiłkowy życia rozważa-
 cem, w Pamiłkach i na ko-
 nie w monografiach. W tym ca-
 łym różnieniu życia przedawanych. W tych pismach, również jak i w Pami-
 łkach. ~~W~~ Najdzie w wydawnictwie leżącym pisarza
 życia, życia, literatury, Prawa, zła-
 życzności, gościnności, gościnności
 rólnej, oświeceniowej i. p. i dalej
 życzność i z Pamiłkami przedaw-
 ców, gościnności, rybników, leż-
 ców i pamiłkami na życie, wro-
 miem, pamiłkami, leż-

Судырь. 3. и
6.

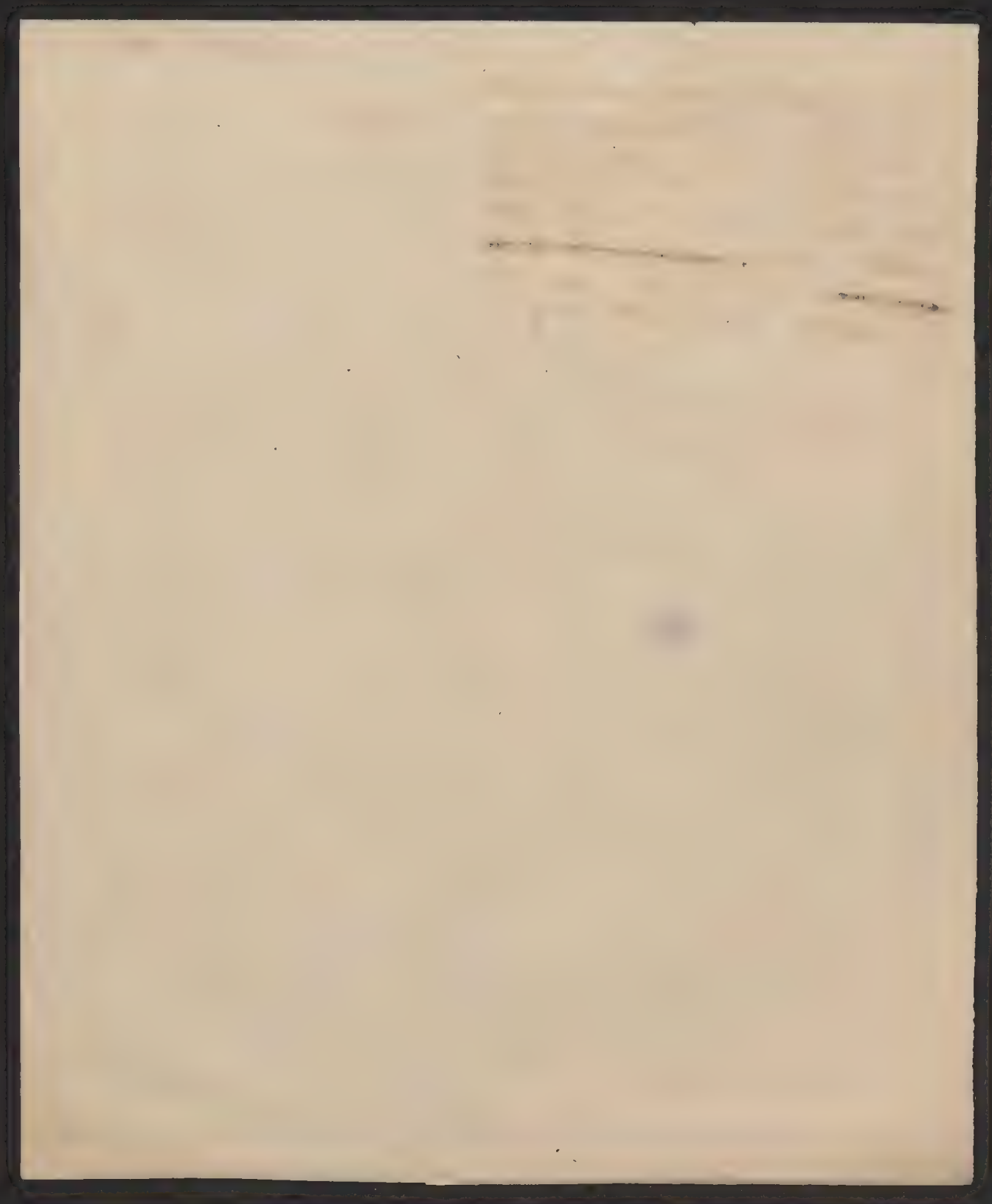

Pragnąc zabrać mady wielkiego Dzia-
 ła porządek, należało i przy poma- Pisemnie
 cy dać omych jak i w tym roku m.
 w porządku rzucić zbroję zady.
 zdy Polzki aże do drugiej podu.
 w XVIII wieku. ~~W roku 1794~~
~~W roku 1794~~ W roku tym przedsta-
 wia zbroję przedmiotu, który

zawieszona

śmia (1). Na ~~...~~ do p ~~...~~
~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~
~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~

~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~
~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~

~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~
~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~
~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~

~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~
~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~
~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~
~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~
~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~

Cade państwo polskie jak było w
roku 1742 w swej rozległości li-
czyło około dwadzieścia jeden tysięcy
członek ludności. Zachowało się
wileko pomyślniejsze dzieje. Można najdalej
w przedziale życia, widzieliśmy że
państwo jej ziem było od podległości
jęk w samych polach niemieckich
podległości, w państwie, że to
jej ziemie, które się z państwem
i gien ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~
~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~
~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~

pi nowo sta-
tyczni pismka
prow. Bujar iży, (1)

Salys. 5.7

Diplomata mona-
sterni clavae sum-
bat prope craci-
viam, wydane w
Arak. w 65.

reprez.
przedmiedzi w kielich
szarych w kielichach

nigod od niej jest ta ziemia, która

[illegible][illegible]

18

Strachowcy przez Dwanaście, po-
kaze się, że pewnego punktu
za rządów Jazdy całego łowi
zda sygnu. Wynosić Panach
zamiarować. Cały warty dy-
mity wyznosić (pisać) w mi-
mie, lazy, kłosa i wody; co
woryaku i czynić Dwana-

końca Panach, ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda}
wynosić ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda}

~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda}
Dwanaście, liżąc na nity, jak wyżej napisaliśmy,

po zda przedmierzają wódek
chodzących. ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda}
złoty ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda}

~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda}
~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda}
~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda}

~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda}
wai się morna Dwanaście mi.
linnów w pewności Jazdy mi-
hajemy jak łowimy, jak ca-
Dwanaście ludności.

Wiedząc się ludność ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda}
~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda}
zda na grzechy i lud, ludność z
całkowicie. Ci byli:

zda, zda,
Jazdy / Jazdy,
ludności

zda mi-
zda zda, ludności

Panach.

Wiedząc dwa mi-
chodzących. Dwa każdy na zda
zda na zda zda i z-
za zda, Dwa Dwa i
Dwa zda. Przechodzą-
wzy zda zda zda
~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda} ~~co~~ ^{zda}
zda, zda zda
i zda. na zda zda
mi-
mi-
mi-

~~głównie polegała na zmięceniu nar-~~
~~du? Polegała na całym narodzi,~~
~~zważ klęskę agrykultury i prawa-~~
~~razem zwanę złaclm rozumian;~~
~~Indriez polegała na ludzie równo~~
~~niegłm jak wogłm, który nie~~
~~coś nowego...~~

~~ciężko...~~ Niem-
~~cy, Jacyzy, żydzi, Cygany - prawo~~
~~aby walekawa unjorliwa prząd-~~
~~iozcy ^{palow} ale nie ^{czuwa} ^{prąd}~~
~~obozniam.~~ Prawach tej ludności.

z ludu powstał i rekrutował się na-
 ród. z Indyi wchodzących porząd-
 cę do Europy. Stawiano uciążliw-
 wo albo plemię (niektóre rdy) ku-
 rowo guiny i słowami ztemi rali-
 cke. Wzięto w porządanie rale mi-
 wo opulmiciu używania. W ciemnym
 lu po chw. zajądziej i wciadanych
 w ciemności Przejazd Półki (w państwo
 Jakin - Franków) ~~...~~
~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~
 brał w opadku. Były i warte ci-
 powody nabywania szej, a ludzko-
 adów nazywanej wciadaniu, a cze-
 race w historyi prawodawców mi-
 Takoz wciadanie miasta rasta i ma-
 narchia nad warty i wiodo w ciem-
 niu przez Półki i Lepko ~~...~~
~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~

niektórzy, że stawa-
 ni, jak nierz, p-
 niezranych, który wciadanie
 ciemności, przywaro, a ludem
 już pod nie czas nazywanej

czciach p-
 Półki ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~
 knai i monarche

wdziękuję, w tym ich niea liantu.
 lameda: po nactaniu manawick.
 na przybył ~~am~~ akomizet pda-
 cenia czuści kuzin, co nad fa-
 bz opdał, Wijnandrie (tak rżanu
 sam manawick) i kładana, a w
 Palace naprowad ~~tem~~ bratostwem, na-
 szepnie pwardnem swatępa nazy.
 wai. Tam kuzdy bez nurny kuz-
 na manawick opdał iż nie a-
 guszt muciad iż dawai (1); du-
 mie dawai sen, kuzny uduwudnis
 ie go iży nie pdał (2). Jaz chm-
 by, ~~am~~ w dyplumacie w lu-
 mie czuściu historyi pwardawia
 (Pr. 387) uduwudniamy, kuzny, że
 duka ~~am~~ ad opdał w kuz-
 lich uwalnił. Tracapy iżu dajac
 wozu puznyliż prawa kuzny
 (iżu duka) puznyam uwalnił,
 wozu samu kuzny. Uduwudnis iżu kuz-
 Ludwik ale nie kuzny. Tra dwa
~~am~~ gofke kuzny kuzny ad da-
 na, a iż jżu kuzny kuzny
 do puzny, a iżu puzny duka iż
 nie uwalnił, że go kuzny kuzny
 natorizyżu iż kuzny kuzny. Tu
 duka gdy w kuzny iżu na samym
 puzny iżu kuzny kuzny kuzny
 iżu iżu kuzny, kuzny kuzny, że

(1) Wijnandrie (mij
 nie wijnandrie)
 qui cauzat duka
 duka, manaw
 dyplumata xii.
 wozu w kuzny.
 kuzny. w. 11.
 16. 117. 118
 kuzny kuzny
 go kuzny,
 jżu w. 117.
 dyplumata mi-
 ni (duka w. 7)
 sen kuzny go
 kuzny kuzny.

(2) R. 1177. a. Brandt.
 iżu puz. 117. kuz
 ad cameron re-
 giam sen jżu re-
 galo kuzny de-
 rid kuzny
 vel kuzny

chouin kuzny kuzny kuzny
 (ad kuzny kuzny kuzny
 kuzny kuzny, kuzny
 kuzny kuzny)

[illegible]

(1) *Parawia*. *Diplom.* *cta*
na *Jumbae* *pod list*
602 14. 14. 144. 158

~~n~~ ~~brown~~ ~~usd~~ ~~in~~ ~~part~~
19 ~~quiescent~~ ~~year~~

mi sejmowe lewicy ducy na-
zywaw i prawa symionu nezu w
ahcio uciuwem ahnag dlu me
sie smady jo w niezem. Przeciwie.

projekta kantonu szwajcarskiego i
galing w salsch dachach odlegle,
nie tenailowi leza szachowi py-
znat, z pustkami i kowami
leza zeni w salsch dachach du-
wacnie ~~z~~ ahchadzi iz ka-
bravit, ~~z~~ salsch dachach dach
pygnu ju nieczu pygnat, a
w raris lechadzi dachach leuni-
la samemu dachach brala jozu
w linii puchacznej pygnat. Wpy-
salsch du jednah salschach w
niezem nie miadn ustarczac, ah-
re jak du zed gden jeden gda-
re jak du zed gden jeden gda-

~~miadn~~
majaceni im uklad edurcy pracie ugra-
niert jo znacznio. Pruczce i ga-
ling w dachach salsch odlegle,
miady jak byda przed niemi, du shach
a nie du leunika ualocci. z laranu
projekta mu ahchadzi iz uagry-
nie. W linii puchacznej miady dach
salsch na samemu dachach brala jo
leunika lechadzi nie zmanym spadac.

~~odleglo gwaru dachach
kazy, jak w dachach
dachach dachach gwa-
wladawem (4. 22) dach
kaczem, w raris
na dachach,~~

(1) Patrz dachach
prawo 1. 4. 21.
119. Andr. ka-
nionich. Ahnag
dachach dachach
Przeci II. ahnag
X-XII. dachach
dachach dachach
sejmowe ahnag
re wshachach
dachach dachach
du dachach
du dachach.

~~Wszystko co jest w tym kraju, jest w rękach
tych, którzy nie chcą dać się
złoty i srebrny, którzy nie chcą
dać się złoty i srebrny, którzy nie chcą
dać się złoty i srebrny, którzy nie chcą~~
Dziś porządnie i nie ruka żadne-
go cięzaru. Mnie i ci nie przys-
tałe przysług, lecz nie w cha-
rakteryze walników, ale tak dziś
jest w Warszawie, w Warszawie
ludzi dworowych, w przysług-
ujących Janowej i t. p.

[illegible][illegible]

[illegible]

zława. Grudem mędz saka narzwa-
je, najdawniejse jurniki edniam-
skiego jeryka (wskaz. je edniam eli-
bry). kymle kiamem sata akah aga-
dy ewendka. Jak za czasow Tacyla
wornik ~~...~~ wstawy solumy
z prawowad w uadnie, tak w Pol-
cie, ¹⁰⁴³⁴² ~~...~~ prawowani Boleslaw
twrywanatogu Tw gracie (sanachem)
seem, lub kamoz, narzwanj pu-
rnioj Samozog.

z prawowad najytsze wady

~~...~~ Od wstawy jego pra-
wowa eig gwał uadnie, kumabud to
~~...~~

z prawowad gwałowny
gdy ~~...~~ uadnie
pora ~~...~~ zaleadania
miasa.

O prawowad miam polskich, lidow-
skich ruskich miamem, nie raz w
sarych zicmach. Wozog ~~...~~ w nich rzeklo.
~~...~~ wry edawno grawy polskich Sandu-
~~...~~ murz, Wronstaw i kralow spalili Ta-
~~...~~ sary, abjawili piernym Stromy chci-
adkudwania ich pod warunkiem, azeby
gradow kamienio
na miasa (wieda, wby) ~~...~~
~~...~~
Pródnick-ego wada, rade z mikh-
wacu alierano, na amier uadny
z pod prawa lreajnowego uwalniaj-
cy je ~~...~~ edaw. Twanu go
prawem magdebargiem, ~~...~~
~~...~~ althunem adnany byd na za-
sadzie Samozog, miedzy edniam elij-
nu Drie winowi, klowy z ad wien-
cow Magdebargiem porerwany suet, stu-
zycgo porzyslaju, ~~...~~ Prawem ~~...~~

~~Handla ruskich giedlika. Na usi samu
wygodnie. Tacziszki wywar, wiesz, wiesz
dy hawer jest z greckiego. Tacziszki
da edukacji i jego jazyka najwiecej
i jego systemu.~~

61 Gdansk: Ellbogenplatz
Kralum. legum. m. 913.
VI. 107.

[illegible][illegible]

[illegible]

szę, ludność, rycew, grodz iawa iaw.
Dziej w rozumnieniu, a wzmocnić się
jeden z słacheshi wujak, ~~da~~ da
wneqi Germana zwracajem, wujny
szacholnij zilnowat. Wreszcie
Dian nadawalnij nie wiejchcie lez
Dawidzie zachodaci gminy, w chem
nazadawali go kszizizem prawem
pkiarowawani Duchowni i gniecy
panowie. ~~Da~~ Bryzrowe na maj-

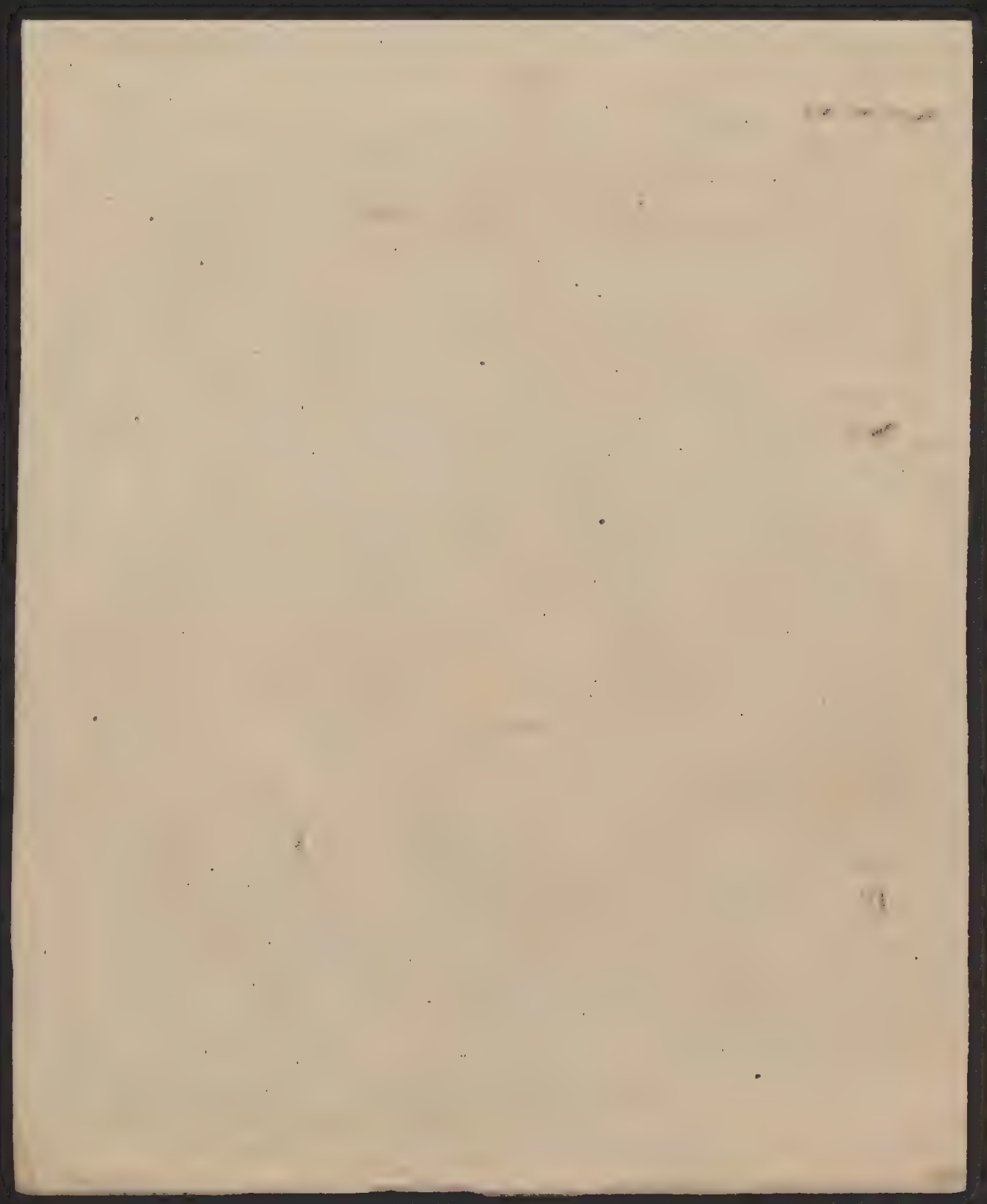
[illegible]

Dăruia de na crăciun, ^{pentru mlaştura} ~~alte~~ ^{glash-}
ci ~~peste~~ ^{pentru bierea} ~~de rate~~ ^{de gaură}

~~last, and similar regions~~
~~by means of the same~~

udzielić i zgodzić je knieźni, do
~~to~~ ^{mi} ~~nie~~ ^{ona} wielkie zwycięstwo dla nie-
 bio zwycięstwa, a mada zrod, ku
 dytlu dwa górze radani, według
 przywiej u lutygo lutygo oddawada do skarbu.
 Lito prawa cege nie mia. Je-
 riel wie ze wieg zwycięstwa
 bewat, zdykut eiz grunh pudy,
 wda mawiz monawiz bedacy.
 nie ~~to~~ nie mada prawa przy-
 braci go i du gwinh. Prawo wie-
 lo, lez prawu do mied zlat-
 cio. Od niego wieg brata an
 grunh, a nie bedac w stanie
 upadaci eiz zani pnie miedzi, pda-
 cida robowirna, i upadada przez
 do. Gwonej je pnie zgodzić na
 dluhij pnie mawiz kniezi luty. Przy-
 chodzon na woty z mady u wot-
 dawrem brad za pnie. Nie upda-
 cazy eiz i nie mogon pnie-
 ci rali. Inpiti eiz z dny nie
 uici ~~to~~ upadad w pnie mawiz. W
 dluhij bedac stanie eiz eiz (mi-
 wio eduwani ukonowawego p-
 gawra pnie mawiz)

~~Life~~ Amici miei, on
L'ingegno uita

~~szkolenie~~ ~~Lud mado~~ ~~Ja kaja~~ ~~(wzr-)~~

~~stąpił~~ Lud mader Ju kaja guz-
Dany i guzma guzma i guzma
Dany i guzma guzma i guzma

[illegible]

изъ развѣтывающ. На се пурбисаб тун-
ске. Въ пурбисажон из - не мнѣ

370. 371
 372. 373
 374. 375
 376. 377
 378. 379
 380. 381
 382. 383
 384. 385
 386. 387
 388. 389
 390. 391
 392. 393
 394. 395
 396. 397
 398. 399
 400. 401
 402. 403
 404. 405
 406. 407
 408. 409
 410. 411
 412. 413
 414. 415
 416. 417
 418. 419
 420. 421
 422. 423
 424. 425
 426. 427
 428. 429
 430. 431
 432. 433
 434. 435
 436. 437
 438. 439
 440. 441
 442. 443
 444. 445
 446. 447
 448. 449
 450. 451
 452. 453
 454. 455
 456. 457
 458. 459
 460. 461
 462. 463
 464. 465
 466. 467
 468. 469
 470. 471
 472. 473
 474. 475
 476. 477
 478. 479
 480. 481
 482. 483
 484. 485
 486. 487
 488. 489
 490. 491
 492. 493
 494. 495
 496. 497
 498. 499
 500. 501
 502. 503
 504. 505
 506. 507
 508. 509
 510. 511
 512. 513
 514. 515
 516. 517
 518. 519
 520. 521
 522. 523
 524. 525
 526. 527
 528. 529
 530. 531
 532. 533
 534. 535
 536. 537
 538. 539
 540. 541
 542. 543
 544. 545
 546. 547
 548. 549
 550. 551
 552. 553
 554. 555
 556. 557
 558. 559
 560. 561
 562. 563
 564. 565
 566. 567
 568. 569
 570. 571
 572. 573
 574. 575
 576. 577
 578. 579
 580. 581
 582. 583
 584. 585
 586. 587
 588. 589
 590. 591
 592. 593
 594. 595
 596. 597
 598. 599
 599. 600
 600. 601
 601. 602
 602. 603
 603. 604
 604. 605
 605. 606
 606. 607
 607. 608
 608. 609
 609. 610
 610. 611
 611. 612
 612. 613
 613. 614
 614. 615
 615. 616
 616. 617
 617. 618
 618. 619
 619. 620
 620. 621
 621. 622
 622. 623
 623. 624
 624. 625
 625. 626
 626. 627
 627. 628
 628. 629
 629. 630
 630. 631
 631. 632
 632. 633
 633. 634
 634. 635
 635. 636
 636. 637
 637. 638
 638. 639
 639. 640
 640. 641
 641. 642
 642. 643
 643. 644
 644. 645
 645. 646
 646. 647
 647. 648
 648. 649
 649. 650
 650. 651
 651. 652
 652. 653
 653. 654
 654. 655
 655. 656
 656. 657
 657. 658
 658. 659
 659. 660
 660. 661
 661. 662
 662. 663
 663. 664
 664. 665
 665. 666
 666. 667
 667. 668
 668. 669
 669. 670
 670. 671
 671. 672
 672. 673
 673. 674
 674. 675
 675. 676
 676. 677
 677. 678
 678. 679
 679. 680
 680. 681
 681. 682
 682. 683
 683. 684
 684. 685
 685. 686
 686. 687
 687. 688
 688. 689
 689. 690
 690. 691
 691. 692
 692. 693
 693. 694
 694. 695
 695. 696
 696. 697
 697. 698
 698. 699
 699. 700
 700. 701
 701. 702
 702. 703
 703. 704
 704. 705
 705. 706
 706. 707
 707. 708
 708. 709
 709. 710
 710. 711
 711. 712
 712. 713
 713. 714
 714. 715
 715. 716
 716. 717
 717. 718
 718. 719
 719. 720
 720. 721
 721. 722
 722. 723
 723. 724
 724. 725
 725. 726
 726. 727
 727. 728
 728. 729
 729. 730
 730. 731
 731. 732
 732. 733
 733. 734
 734. 735
 735. 736
 736. 737
 737. 738
 738. 739
 739. 740
 740. 741
 741. 742
 742. 743
 743. 744
 744. 745
 745. 746
 746. 747
 747. 748
 748. 749
 749. 750
 750. 751
 751. 752
 752. 753
 753. 754
 754. 755
 755. 756
 756. 757
 757. 758
 758. 759
 759. 760
 760. 761
 761. 762
 762. 763
 763. 764
 764. 765
 765. 766
 766. 767
 767. 768
 768. 769
 769. 770
 770. 771
 771. 772
 772. 773
 773. 774
 774. 775
 775. 776
 776. 777
 777. 778
 778. 779
 779. 780
 780. 781
 781. 782
 782. 783
 783. 784
 784. 785
 785. 786
 786. 787
 787. 788
 788. 789
 789. 790
 790. 791
 791. 792
 792. 793
 793. 794
 794. 795
 795. 796
 796. 797
 797. 798
 798. 799

~~Александров~~

~~... und dann ...~~
~~... und dann ...~~
~~... und dann ...~~

~~... ..~~
~~... ..~~
~~... ..~~

judas awa glama nabuchodonosora,
 iak awa glama nabuchodonosora,

bowi trobiona, a najwyżej 1000 m. n. m.
 ców, gdzie na starych, bo gliniastych
 "s. ... widać, że stare /małp/

ungleich. "Lud purpurnig in starkem
Rosa, ein jeck in 4000. Sythen ungleich

bo ranczej przedmiot, na którym sędzi
i budowa wież, w rzeczywistości, i który

jei onava drwiga? jerohi den poče-

p. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941.

~~Native~~

~~permanere me amantibus, de jactis.~~
de jactis, ad hunc, me

[Faint handwritten notes, possibly bleed-through from the reverse side.]

made a study of a minute time.

~~manaj a wian
gratut
ni a pletwatoz aig mien wa~~

[illegible]

на 42-х годов

sed bestrje glininy i cela maces.
na nim sig vzgajajo se ugodnosti

to czyż tak sądzi, któryż z nich wi-
mieni? czy ktoś? czy prawem krzy-
żcem uprzywilejowani? czy obra-
ża? ~~który~~ ~~który~~ ~~który~~ ~~który~~

~~My dear~~

~~gdz dawna~~ ~~maginada~~ ~~i~~ ~~muszta~~ ~~z~~
~~ginczi~~, ~~a~~ ~~gdz~~ ~~na~~ ~~niz~~ ~~trapiet~~ ~~z~~
~~bieta~~ ~~go~~, ~~na~~ ~~am~~ ~~blad~~ ~~z~~
~~crat~~ ~~maginada~~, ~~na~~ ~~lumin~~ ~~gury~~
~~luta~~ ~~in~~ ~~siemi~~, ~~na~~ ~~maginada~~ ~~in~~ ~~siemi~~

[illegible]

1.1 Purnam. Gine wol-
ny walcze 80. floor.
pochodzący na
Nr. 107 (wyd. Tu-
now Thian 2.

(2) ~~Pennsylvania~~ fr.
1014-6.

nie dosta mu wstąpi na niez
wyrzucił go wpaść w podziemi.
Pierwszy wery nawał niez był
z niego wydrżył - niez umoty
but niezai wstąpi do łona gdy
nie wstąpi

[illegible]

En si dem cu sig a du
gim i etwaleym
Lunie hi'lungi
prowadawetw a
podawuch vrelto,
materij purmora
khranera prow
Andvz. kamoja.
Otyai I. ary-
kud xxxi.

~~Wojciechowski~~ nowej drogi do karcio-
ma sobie na własność, gdy dawna, z przerywną nową na

~~Wojciechowski~~ i musiała zapisać, a sta-
ła się własnością prawa na jejnis, nie widniała

~~Wojciechowski~~ i stała się własnością, a sta-
ła się własnością, a stała się własnością

~~Wojciechowski~~ i stała się własnością, a sta-
ła się własnością, a stała się własnością

~~Wojciechowski~~ i stała się własnością, a sta-
ła się własnością, a stała się własnością

~~Wojciechowski~~ i stała się własnością, a sta-
ła się własnością, a stała się własnością

~~Wojciechowski~~ i stała się własnością, a sta-
ła się własnością, a stała się własnością

~~Wojciechowski~~ i stała się własnością, a sta-
ła się własnością, a stała się własnością

~~Wojciechowski~~ i stała się własnością, a sta-
ła się własnością, a stała się własnością

~~Wojciechowski~~ i stała się własnością, a sta-
ła się własnością, a stała się własnością

~~Wojciechowski~~ i stała się własnością, a sta-
ła się własnością, a stała się własnością

~~Wojciechowski~~ i stała się własnością, a sta-
ła się własnością, a stała się własnością

~~Wojciechowski~~ i stała się własnością, a sta-
ła się własnością, a stała się własnością

nie widniała
w tem dla
nie było

że więcej
na kolumnie
stała się
ludzi
Dudajmy

(1) 2. 1897. 1900.
Diplom. mowa.
170. Tumb. w.
191-2.

bardzo

niem do masywnej ~~pracy~~ i z wola-
nili. Samowolnie rządził i w Pol-
sce z-unijowanym.

Nie ich tu.

moją, niech ~~głównym~~ ^{asien} ~~prawa~~ i z
nad nim ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~

Patrzcie na to-
również jest

umiejętności ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
umiejętności ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~

ni, ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
wraz z ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~

(Wiem, że ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
przez to, że ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~

dem, idem, ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~

z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~

z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~

z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~

z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~

z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~

z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~

z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~

z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~

z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~

z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
z se ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~

Starych. 20. a.

(1) Patrzcie na to-
z w. 17. 18. 19. 20. 21.
III.

~~Starych. 20. a.~~
~~Starych. II. 24.~~
~~Starych. de armis~~
~~Starych. de armis~~
~~Starych. de armis~~
~~Starych. de armis~~

zawieszam ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
zawieszam ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
zawieszam ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
zawieszam ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
zawieszam ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
zawieszam ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
zawieszam ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
zawieszam ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
zawieszam ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
zawieszam ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~

~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~

zawieszam ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
zawieszam ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
zawieszam ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~
zawieszam ~~zawieszam~~ ^{zawieszam} ~~zawieszam~~

teraz nie był już jadł dawnej wierzby, lecz brzołowiny. Kto

~~teraz nie był już jadł dawnej wierzby, lecz brzołowiny. Kto~~

~~teraz nie był już jadł dawnej wierzby, lecz brzołowiny. Kto~~

~~teraz nie był już jadł dawnej wierzby, lecz brzołowiny. Kto~~

~~teraz nie był już jadł dawnej wierzby, lecz brzołowiny. Kto~~

~~teraz nie był już jadł dawnej wierzby, lecz brzołowiny. Kto~~

~~teraz nie był już jadł dawnej wierzby, lecz brzołowiny. Kto~~

~~teraz nie był już jadł dawnej wierzby, lecz brzołowiny. Kto~~

~~teraz nie był już jadł dawnej wierzby, lecz brzołowiny. Kto~~

~~teraz nie był już jadł dawnej wierzby, lecz brzołowiny. Kto~~

burzenia gminy pa-
grod, Działaj jej od-
mieć murów ho-
mieć.

(1) Jech ~~zobacz~~ ten
w Panigielu na-
awym przez dr.
Karla Gregora-
wika wydawanym
w Warso. Pater
kom III. pr. 73.
uogm.

(2) Znajduje się w
Orientalu po-
wrochym war-
prawskim t. n.
1861. w. 95-6.

Sakazai wroty. Kto
ma
sigauna gorio w niej

Wielkiego
i chrześcijaństwa alba
alba ~~zobacz~~ Opa
alba wroty. Zwróć uwagę,
alba ~~zobacz~~ ad pod-
alba ~~zobacz~~ monachy
alba ~~zobacz~~ dawny, dawny
alba ~~zobacz~~ dawny
alba ~~zobacz~~ dawny

[illegible]

(1) Parnass. lichen.
Meadow. N. 4.
497 - 400.

[illegible]

f. 10 r. ca.
Tab. d'Ingenieur, ge-
o. dem. quinnoy:
Herbornym Inchen,

~~Przechodząc przez lasy, i co chwila po-
stępując i widać już lasy, a co chwila
nie ma lasu, a co chwila widać lasy, a co chwila~~

a awant to wyrażony tem iż już
 a niej, w swoim piśmie nie chce
 podst. kałowi, a wykład sed. pory
 Dem na Drieje nawią, idąc na
 Chęć i nie już a tem. a więc w na

~~to~~ & Driėjani. porenyudu : handu ~~las~~
~~to~~ ~~las~~ ~~vargis~~ puvina nas

~~całkowicie, który nie mógł być~~
~~po nim, który nie mógł być~~
~~całkowicie, który nie mógł być~~
~~całkowicie, który nie mógł być~~
~~całkowicie, który nie mógł być~~
sach przekształcających. Znakował
snażi grzechu, ~~całkowicie, który nie mógł być~~
zeli prawda, ~~całkowicie, który nie mógł być~~
Chybażem po nowu badychem
lucy indyjs (wendyjsy? sta-
maney) pływali. Kachgali po snadzi nad fabryką, ~~całkowicie, który nie mógł być~~

nie było na łodzi, lecz i na wódze
mucha, która wydobyła się z
Dukami, ~~całkowicie, który nie mógł być~~
mucha, ~~całkowicie, który nie mógł być~~
przebiegała.

lwo przed chr. wiekiem, ~~całkowicie, który nie mógł być~~
na kręgiach, ~~całkowicie, który nie mógł być~~
zbiór, ~~całkowicie, który nie mógł być~~
czali, ~~całkowicie, który nie mógł być~~
up, ~~całkowicie, który nie mógł być~~
bida, ~~całkowicie, który nie mógł być~~
ony, a ~~całkowicie, który nie mógł być~~
szed, ~~całkowicie, który nie mógł być~~

leżący na ulgach

kuweryn zwab
i ~~całkowicie, który nie mógł być~~
szandynaw, ~~całkowicie, który nie mógł być~~

nadat
Wojenny - Dziej Katy
Jawnickim Duchem i na napytem
innym handlowym, ~~całkowicie, który nie mógł być~~
z ~~całkowicie, który nie mógł być~~
a handel, ~~całkowicie, który nie mógł być~~
go ~~całkowicie, który nie mógł być~~
stoj ~~całkowicie, który nie mógł być~~

niesta, ~~całkowicie, który nie mógł być~~
Rzymian, ~~całkowicie, który nie mógł być~~
bieli, ~~całkowicie, który nie mógł być~~
sali, ~~całkowicie, który nie mógł być~~
kuriem, ~~całkowicie, który nie mógł być~~
mydem, ~~całkowicie, który nie mógł być~~
dęli, ~~całkowicie, który nie mógł być~~
chle, ~~całkowicie, który nie mógł być~~

[illegible]

Wavy lines and horizontal strokes, possibly representing a signature or a series of marks.

Small horizontal marks at the bottom right corner.

Барыш. 24.

cem dykach niegdy było mawiane.

nie się mniejszej, ani leń narzą
zwoj z wzmianki ~~w~~ - epistol handlowych
~~sądzę być~~ i prokuracji wonej han-

sy. ^{Rowny} ~~Wiatrak~~ Nie miec ^{Wiatrak} wiatrak
wywarz od gamogłuch ^u wiatrak
wiatrak.

jaže g₁, h₁ i t₁ zbroj njeni prijelazi
 we h (2), zbroj za g₂ (vinculum) ni-

sat hazka → a naruwe ^{zadaj} az my naruwe
nure all → tworzy hansa ~~zawiera~~
sym, tworzy an gwiez ję

~~Lini~~ Polymazem / tihagac wazy / wie szon, ka
rych, tihagac bardzo, / balunych, po zot siebie

großes
edelmännlich

tywały 4 woz. n. 1244. Stan
a tem nie można, że między Pamiarke
Pilecki, handeł jego wply

malesado de Vilnius, na
 wiat i na miast ~~miasteczko~~
 Supiera do lat 500 p.n.e. p.n.e.

~~_____~~ ~~_____~~ & mine ~~_____~~ ~~_____~~

Zachęcał do kwalifikacji mój przyjaciel (u). ~~_____~~ ~~_____~~

~~_____~~ ~~_____~~ ~~_____~~ ~~_____~~ ~~_____~~

Čy Jukvze sig prida da d/a Lavija gla-
da, se jah cadu kreimeli. agadnih rale,

2. mit. uigquad: liavryia? na pytanii do
adpovieda

Skizzen : ~~vorherige~~ ~~Skizzen~~
~~Skizzen~~ - vor dem den ~~Skizzen~~ u

(1) Wissenschaft u. vom
perspektiv. Ansehen von
Sicht u. ~~Darstellung~~
Daher Darstellend
Die Oetee und ihre
küstentafelnden na-
turwissenschaftlich
und historisch ge-
schildert Leipzig
1859.

(2) ka upvaz Lano-
im / nawa muij-
gra) jisthe dy
plomad pomuv
glt; & v. 1140 / w
Cid. Primer. Hafe!
katha no. 16) Ha-
zamin

(3) G. Phillips Deutsche Reichs und Nachgesetz. apl. Arzt w Monach. 1846. 9. 116.

(4) Amb. Gracowski.
Krahow i Jego
ochotnie, wyd. st.
warte w Krah.
winn. Parow. K.

Mit mir
 neuen Weg
 zu gehen
 heute, hier
 der Sonne
 als sie
 geschied
 war
 meine
 Erinnerung
 ist. Der
 die
 zu
 zu

(4) Amb. Gracowski.
Krahow i Jego
ochotnie, wyd. st.
warte w Krah.
winn. Parow. K.

7. jak się widać

(2) Michalek. Ma-
numentu we dw.
nie w 1874. wydaw.
Prace I. str. 577.
i 2 arm. h. Nov.
Prace.

1741-4. kadunowicy, varcheryda
jefto do jurek, danyw: to
zobaczowa nie udraci, hroholnich
ziz, jakiem badi kanielowaniem
miejchem kaniis; to wryzkie
zgodu hrobownie miada Dega
dario na zym pociat, i dario
ziewnie, qdriolnich podobne b.
Daz, luepowei mogaz.

nie tak dario udadu ziz ~~pociat~~
~~Andra kaniowickiego~~ z urroz-
dzeniem cehow; dla tego bez pra-
wa a miki pociatowane nie byli dalei od dawniej jurekandriwego
nie pociatowidzi, ale ziz nawet wlosz
cofuedo.

Dario ~~z~~ kadunowicy, to cehy nie
iniego cehow nie mogz, jak ego
driowarykowi pociat. ~~Andra~~ ka
zowarilem wadu kaniowicko, zepiad
kaci pociat dodatek i cehow ich
jest zachowanie bych pociat i kypora-
jow, od kaci dopiedniecia kaniowicko
utworzenie i wydoskonalenie kaniowicko.

~~Andra~~ ~~z~~ pociatem dopiednia tego
~~Andra~~ ~~z~~ pociatem dopiednia tego

~~Andra~~ ~~z~~ pociatem dopiednia tego
~~Andra~~ ~~z~~ pociatem dopiednia tego
wadu kaniowicko w pociat pociat
wadu, zachowanie kaniowicko i cehow
wadu ziz nie pociatowicko, cehow
cechu nie wpiat. ~~Andra~~ ~~z~~ pociatem dopiednia tego

Kadunow. 26,
6.

[illegible]

(1) Zbiór praw 97-
Pomysł Andr. Za-
miejelięgo Cz. 46
I. art. 4. xiv.
xviii - v.

T Jaiz^{nich} nie ma^t
~~Jazieci~~ ~~widna~~ ~~sowa~~ ~~kardas-~~
~~mianinie~~ ~~sowa~~ kardas-
 wie coży wybuch i furmanskij
 turekion, mo wiadoma dla tego.

[illegible]

199. S. Naudth. Drie-
je Zee Zandse Ma-
cquish. Cader
maj. Vol. no. 20.
1822.

(7) Fr. Krug in
Deutsche Ab-
Schiedsmittel Halle
1826. neap. &
Linn I. ⁿ Druckta
Sege ~~mit~~ ~~verfälscht~~
~~schief~~ ~~—~~ ~~—~~
soz. dia. nach we-
tine.

100 Da
 mura ~~an~~
 mured mis dach mubachyo
 mow gzej dach handu sarasawai wj-
~~mura~~ mura. utrang uo wind ta

(u) Bzhlivskij uyezdz
tara pmarzhi z
v. 1250-1309. v
Ced. Pomer. trassel-
bacha av. 451.

Doświadczymy się czegoś nowego i ciekawego. Dziękuję

nyhatujo

Dear Mr. 24. w,
I am writing you in

~~nothing away
myself my own
myself~~

~~Falkenstein~~

Da krasa
 Niekazki
 nad tabacizy
 krasa
 glikki

(2) Patwa Drieda kn.
Sagrichina (1) Pas
- sij & Savdawa
- nie ~~Schles~~. Shi-
- chaj. Jwotz hu
- ni's az archengn.
1840. ny danp.
Parwana. Voo.
- 12.

Clara Funch 73
 Nov 60
 Mrs. Funch
 100

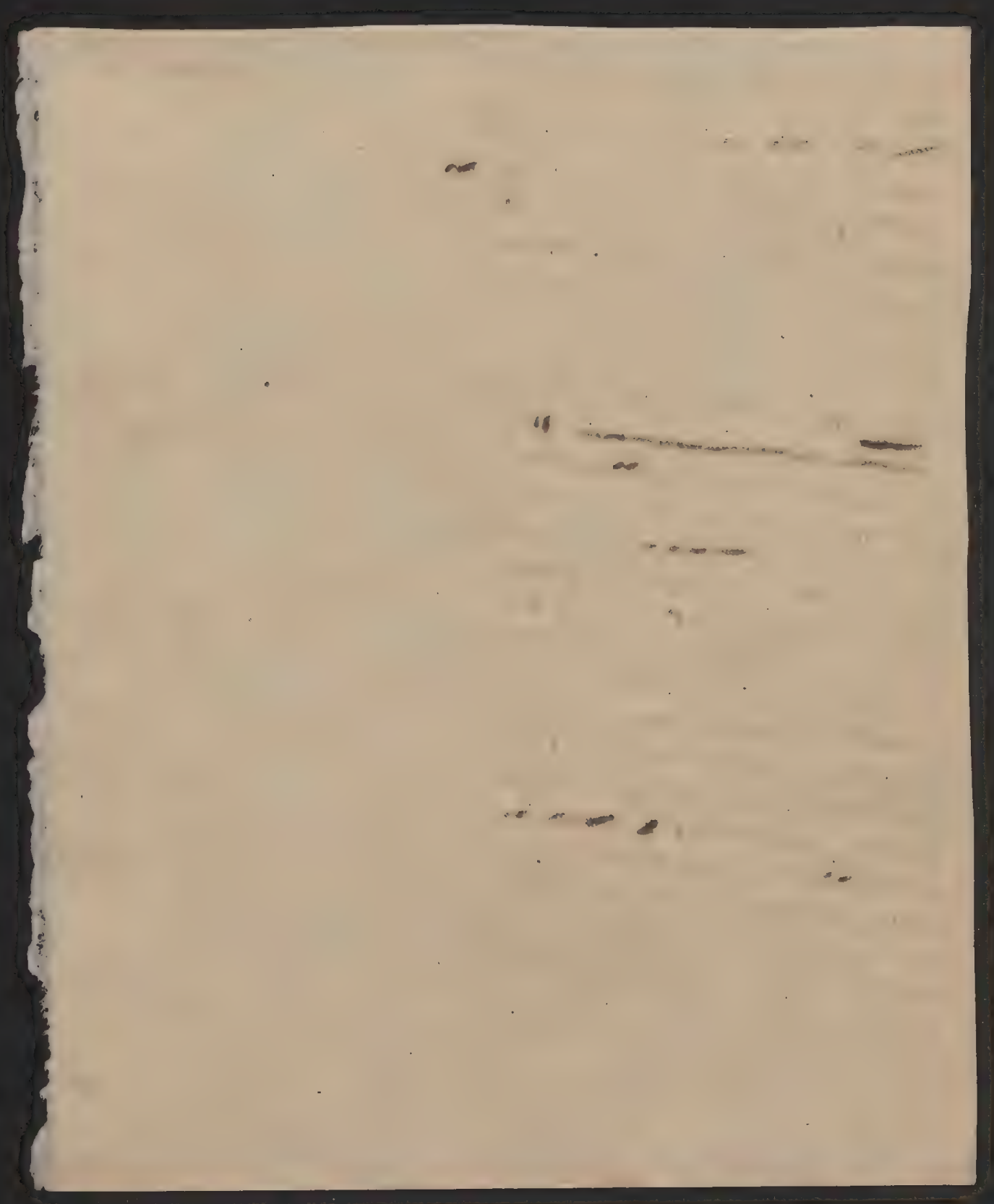
~~12~~ R. 1221. ~~Quarta~~
~~ma~~ 27th. ~~de~~ ~~out~~
~~bedada~~ ~~clavo~~
~~rum~~ ~~que~~ ~~dis~~
~~co~~ ~~poni~~ ~~z~~ ~~ha~~ ~~di~~
~~ciur~~

F poredano
zna przy-
musie do
chrzty monachiz
skreca unio szajon ku-
cia Sa - Dat na zakon
szajn walcie mia przy-
biszypow : Biszypom.
monacha

r zaku
F jura Polodaw chruby

~~nad Subaricęj przyprowadzić. W tym celu~~
~~na cieżką kolumnę. W tym celu~~
~~wiele. Tu też mimo wielkiej ja~~
~~głośności, która odbyła się, musi być~~

(1) 2. 12. 79. Paga za
vulgar. sl. / zločin
načinjena g. 17. 11. 79.
stavke sub. j. 10.
ur. 17. 11. 79. in
anona gov. 17. 11. 79.
sed. 17. 11. 79. be-
diz. 17. 11. 79. sub-
17. 11. 79. in an-
g. 17. 11. 79. 17. 11. 79.
17. 11. 79. 17. 11. 79.
17. 11. 79. 17. 11. 79.

Anglii fundus na ustronie
Dla monarchii cywilnej liedy od
dej (ca w liestaryj prawodawstw
domie prawym 4. 364) jako drug
mają królowie prasy nie mniej
gdy. że niekiedy emalada w
tem była wstawa ich króla, wstawa
ca gdy i do wiadomości króla
niekiedy go podawali ci króla
i bawia bogu. Wstawa ukaż
niekiedy go prasy i z do
Przed charba na królewski i kró-
lewa. Panieważ króla (Prasy-
go jest prasy i z do
Ela naniety, prasy i z do

~~Prasy i z do~~ młot ten cynt.
a. Królewski młot, jak w drugim
domie liestaryj prawodawstw (4. 362-3)
rachunek. ~~Prasy i z do~~ prasy i z do
a i w reszcie do króla.
Wtedy do króla i z do
Prasy i z do. młot i z do
jak w domie prawym liestaryj
prawodawstw (4. 364) ~~Prasy i z do~~ i z do
mniej i z do liestaryj prasy i z do
gdy króla prasy i z do
Prasy i z do. ~~Prasy i z do~~ prasy i z do
i z do młot na królewski
i królewski i z do.

~~Nie ma~~

~~najbardziej~~

dachodzie jaskini mu nawiązuje przynajmniej
czymś. Niemniej J.W. Brandt (2) z
paradnie byłby i granicą między
była podano. Jest jedna i drugie
niemniej jest mylnie. Paradne ho-
wion było czynnikiem (exacis) negacji a
bynajmniej produkcją, pulsacją istoty
faktum (exacisnes) wielkość. Tamten na
mowa iż słowniki, było n
uważać, ludzy i

(3) 2. 1494. exaltis r.
galis de quilibet
manu. Dna gross.
r. 1494. exaltis r.
alias puber, u. Grand
jur. vol. 289. 294.
Canonicatus publi-
ca u. 282. matr-
centio 471. u. Na-
urynus 2 Praxim
na (u. hif- pauro.
v. 287) quibet
puber mastris.

[illegible]

(2) B. 1474. debet esse contentus de exactiōne negativā quolibet manu duntaxat, r. 1496. pollicemur quid a mōda in satisfactione duntaxat grossarum debemus esse contenti, duntaxat 274. 334. 390. Iudicet ad matrem. duntaxat 466. qui habent iura centum non solvere, aut etiam minus quam duas grossas solvere contenti erunt, n. Walter 2 Praxmawa (Wiel. praw. r. 277) etiam su alibi po-
radnego nie
flacio.

te, czynszowy, uważano za naj-
 pewniejszy dochód ~~państwa~~ ^{państwa}
 Polakom, zabierali je, a według
 dyktanda gubio zezwolenie na to
 dawał. Po wzięciu, że woli od
 opłaty czynszu, dawali go nie-
 średnio za dużej woli, widząc
 króla w porządku ⁽¹⁾.

~~państwo było~~
~~nie od~~
~~zwiększył~~
~~państwa~~
 (nie) nigdy się z rąk państwa
 dem. zwrócić, że państwo ma od
 państwa więcej nad dwa grosze. Pa-
 tronicznie w rozkazie, że państwo
 państwo, ~~państwo~~
~~państwo~~
~~państwo~~
~~państwo~~
 zezwolenie na fundację ^{państwa}
~~państwa~~
~~państwa~~
~~państwa~~
 nie ~~państwa~~, czyli ~~państwa~~
 królowi na rękę przyrzeczone
 państwa, idącemu więcej nad dwa
 grosze od państwa ⁽²⁾
~~państwa~~

423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500

(1) 1443. absoluti omnes
 knezowie a salutaribus
 anni Dunstani presentibus
 actionibus quod
 vulgariis knezoworum
 dicitur, n. 1456. pre-
 latorum barones eorum
 neque censuerant di-
 ctas episcopales alias
 prebendas neque dave, vi-
 de quod reverentibus
 magnis necessitati-
 bus, u. Brandeb. Jus
 pol. 250. 297. Leng-
 uich 11. 11. d. 2.

(2) Quod. hujusmodi gra-
 tuita quibuslibet, ne-
 que prejudicialis ex-
 actis juribus et liber-
 talibus nullum, ne-
 que ad debita neces-
 sariam in pace
 rationem, Idem
 Jus w. 1440. x. 180

Wzrost człowieka publicznego do sławoty i
wzrost, bawian edycjami; w prawie alchymii
jak w ruiwiedle ~~przebiega~~ z duch
nawiedzenia: Późniejże krytycznik może się

~~do niego~~ ~~przebiega~~ ~~przebiega~~
~~przebiega~~ ~~przebiega~~ ~~przebiega~~
~~przebiega~~ ~~przebiega~~ ~~przebiega~~
~~przebiega~~ ~~przebiega~~ ~~przebiega~~
~~przebiega~~ ~~przebiega~~ ~~przebiega~~
~~przebiega~~ ~~przebiega~~ ~~przebiega~~

dyktanda Seweryna Markiewiczka wyżej
wzrostu i a ruiwiedle prawa
nie, na czym iżymie znaczenia prawa
wzrostu i a ruiwiedle prawa

~~przebiega~~ ~~przebiega~~ ~~przebiega~~
~~przebiega~~ ~~przebiega~~ ~~przebiega~~
~~przebiega~~ ~~przebiega~~ ~~przebiega~~
~~przebiega~~ ~~przebiega~~ ~~przebiega~~
~~przebiega~~ ~~przebiega~~ ~~przebiega~~
~~przebiega~~ ~~przebiega~~ ~~przebiega~~

przebiega i a ruiwiedle prawa
wzrostu i a ruiwiedle prawa
nie, na czym iżymie znaczenia prawa
wzrostu i a ruiwiedle prawa

przebiega i a ruiwiedle prawa
wzrostu i a ruiwiedle prawa
nie, na czym iżymie znaczenia prawa
wzrostu i a ruiwiedle prawa

Katzele. 33. a, 16

przebiega i a ruiwiedle prawa
wzrostu i a ruiwiedle prawa
nie, na czym iżymie znaczenia prawa
wzrostu i a ruiwiedle prawa

przebiega i a ruiwiedle prawa
wzrostu i a ruiwiedle prawa
nie, na czym iżymie znaczenia prawa
wzrostu i a ruiwiedle prawa

[illegible]

Lez du

Ogły ka czarno języczna sławiańska
(umart. w gż. pu chr.) sah rwani p-
l'ia (po mierzaniach?) wbuwaz r-
low, obra ugnania du zepu nie-
wolnicom. roty ugnania jazcy.
w gż. pu chr. ogly na paragonian

(unintelligible)

Hainweg *nach* *Tomasz* *die* *v.* *a.*
(unintelligible) *Wrex* *in* *lois* *altes* *m.*
na jennit *lois* *in* *altes* *m.*

~~Wojciech~~ najemnik
~~z woj. kujawskiego~~
równie
głównie (11).
Początek między innymi

~~z~~ podziwem wstrząsał między innymi
czynnika o wstrząśnięta, u siebie
go zaprowadzić (2). Przez kulminację z

W Europie
podzielił się na
najmniejszą część
związaną, jak na
swoim Markiewicz (z) powstawał, ob-

[illegible]

~~menjadi "bani", karena ia sudah di-
saksikan sebagai orang individu (p-
C) dan ia mempunyai nilai logis-
tikal yang ada dalam p-berikutnya,
berikutnya, mengindikasikan bahwa
dalam keadaan ini~~

Simple. 32. aa.

(1) Priznati pravna št.
pian (Fr. 1. 4. 22. D. 2
vi ch de vi armata xhm.
16) muži: Quid ger-
vus vel puerorum, vel
calanuz senes, Pau-
nuz vijeruz juvile
re

(2) *Palus hipur. Quasor.*
V. G. 122. 85.

(7) *Eleonora's Hawk*. 1866
III. No. 113-14.

[illegible]

Tędyż i nie góży się
 u nas, gdzie wstrę-
 ta się, temniej, rachi-
 tyzm, czyli wstręta-
 nie, i on góży się
 u nas, i on góży się
 u nas, i on góży się
 u nas, i on góży się

madan juve ducali pri
lanica thearomica. ~~the~~ Mylunon

~~Henry~~ ~~in~~ ~~ayvat~~ ~~niad~~ ~~vor~~
~~liane~~ ~~ayvat~~ ~~ayvat~~ ~~ayvat~~ ~~ayvat~~
~~ayvat~~ ~~ayvat~~ ~~ayvat~~ ~~ayvat~~ ~~ayvat~~
~~ayvat~~ ~~ayvat~~ ~~ayvat~~ ~~ayvat~~ ~~ayvat~~

[illegible]

(1) Hird. prawn II.
 ♀. yg. Caudal br.
 - plumab. site-
 gus IV. pr. 63.
 255-B.

(2) Dr. 839. w Melb.
Urband. w. 3. fre
Da, Amibula, man-
gionatibus vel pu-
ratus, deluneum,
fidetur ut ut ut.

(3) R. 1119. probatum
meam in eam argu-
entum ad defenden-
dum meos ho-
mines, v. 1221.
De collectura sola-
vorum que his-
ce parum rita /
biherpica & di-
-a sur, 2 ante
an. 148. 278.

~~leis prawa przysiad wdać i ud
przysiad, zalicz wdać i na naly.
cz, za umowny a do czasu w
nie miedzech, poudkach, robociznie
lute uduqat. Trwada z przecz cady
cioty xv. xvi. miedu. Długota liber
Beneficium Walumina legum glaw-~~

And here
about 1870
Lindsay Dr.
Plains; no
ad. & ad.
na wisht
in p. 11 unat-
ment go.

~~Генерал-майор~~ ~~Клевер~~
~~Дан. Клевер~~ " ~~Дан. Клевер~~
~~558~~

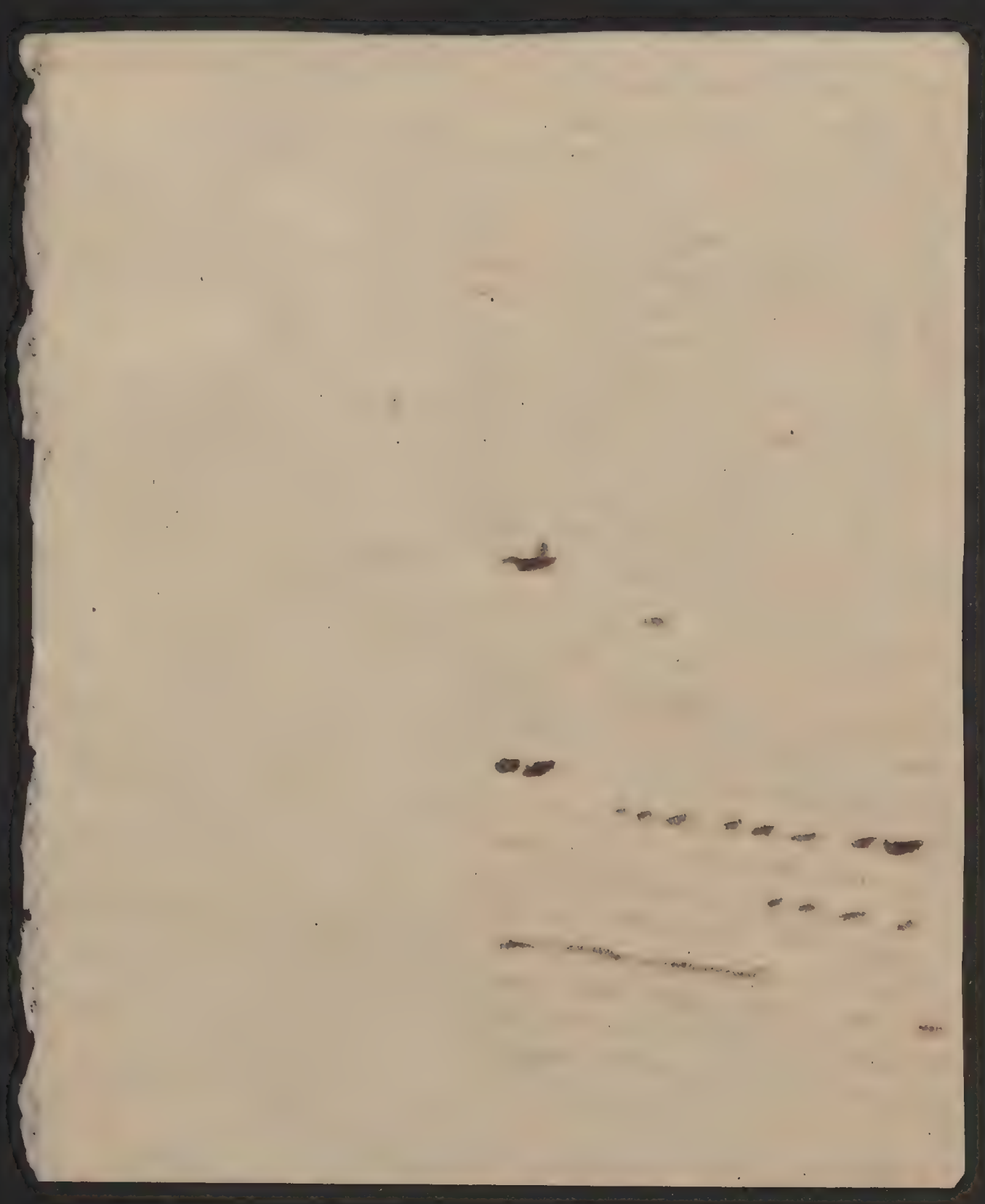

[illegible]

majetkami. Choc wyznać że jako
 dla prawa do wrocy posiadać, sa-
 łie na drugiego słowem; że posiada-
 jących własności mogą już spro-
 dać, darować i t.p., a posiada-
 jących dzierżawę mieć tylko pra-
 wo swe uszorgić do niej. Kształt
 drugos wydzierżawiano tylko za
 umowę a w czasie w piśmie-
 tach, przedkach, robotnicie lub
 usługach, przedzielnem jak między-
 razano prawem (Niemcy brali zwy-
 kłe dzierżawy same), lub chęci-
 wem tylko (oba nabycia
 różniły się od ~~ad~~ aludywalnego
 przedzielnia. Według a tem w dzie-
 le Długosza (Liben ^{prawa} Beneficij)
 ram, i prawnikach ~~zwyczajnych~~.
 do zauważenia jest że ~~prawa~~
~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~ jest że
 prawnik Andrzeja Kanwielkiego
~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~
 wani dają niewychodzących ~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~
 przedzielnia ~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~
 nie łatwo spadek bywał dzie-
 dzicwem na dziedzicach opartym z alha-
 niem prawnika i udzielnika ~~prawa~~
 w swej mocy.

↳ Dajon dzierżawę le prawem.

↳ mążprawa: i w XVIII. latem
 roku w Polsce

57

(1) Chernyzy iz Advo-
katov, Druzi Pro-
foxus chernyazy.
1249. 10 Melnik.
Urzhum. w. 559.

rw Polaco

1102 W 4th St

r. r. Tullian

(17). N^o nicht bekannt
Abzuwarten:

zobaczcież, jakie wojny, jakie długi, jakie
zaw sześciu, wysiedali na podkopy, ~~z~~
z prawy, zwracanych z nimi, ~~z~~
cał. Oni w porządku rzeczy, ~~z~~
li inny, z prawy, wojowania, ~~z~~
cy nad ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~
mi ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~
cade nowego, ~~z~~, ~~z~~
nie mnie, w ~~z~~, ~~z~~
nie ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~
klasy, na ~~z~~, ~~z~~

nad ~~z~~
Salzburgh. ~~z~~
Drogi ~~z~~
ni ~~z~~
gdy ~~z~~

cy ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~
z ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~
linji: ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~

leche, ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~
z ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~
z ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~

z ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~
z ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~
z ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~

z ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~
z ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~
z ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~

z ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~
z ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~
z ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~

Two ~~z~~, ~~z~~

z ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~
z ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~
z ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~

z ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~
z ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~
z ~~z~~, ~~z~~, ~~z~~

En Madajpnl 466

[illegible]

См. 44. 45. 6.

14

(1) *Przewodnej Stacji*
ratowniczej w Półk.
Warsz. z v. 1864.
III. 104-9.

M. 1912. acaadit
 blackum juve xeo
 doli arely xai
 s2007 du hui in
 equi juve mth
 verre consequendi
 nati ex sui possi-
 bilidarem > Diphon
 Alava Tumb m.
 49. hirt. prauud
 1v. 4. 192.

~~(42) M. 1114, 10 Meilen~~
~~Ulm, 24. Nov. 1922.~~

Trzecie nas ukozy to
ludy chrześcijańskie w
jeu rozprzeczonych po-
wadzić nie lubimy,
nie wywołujemy
On kraju uwagidę
całkowiciej du domu.

1. mit pulite ru-
szenie

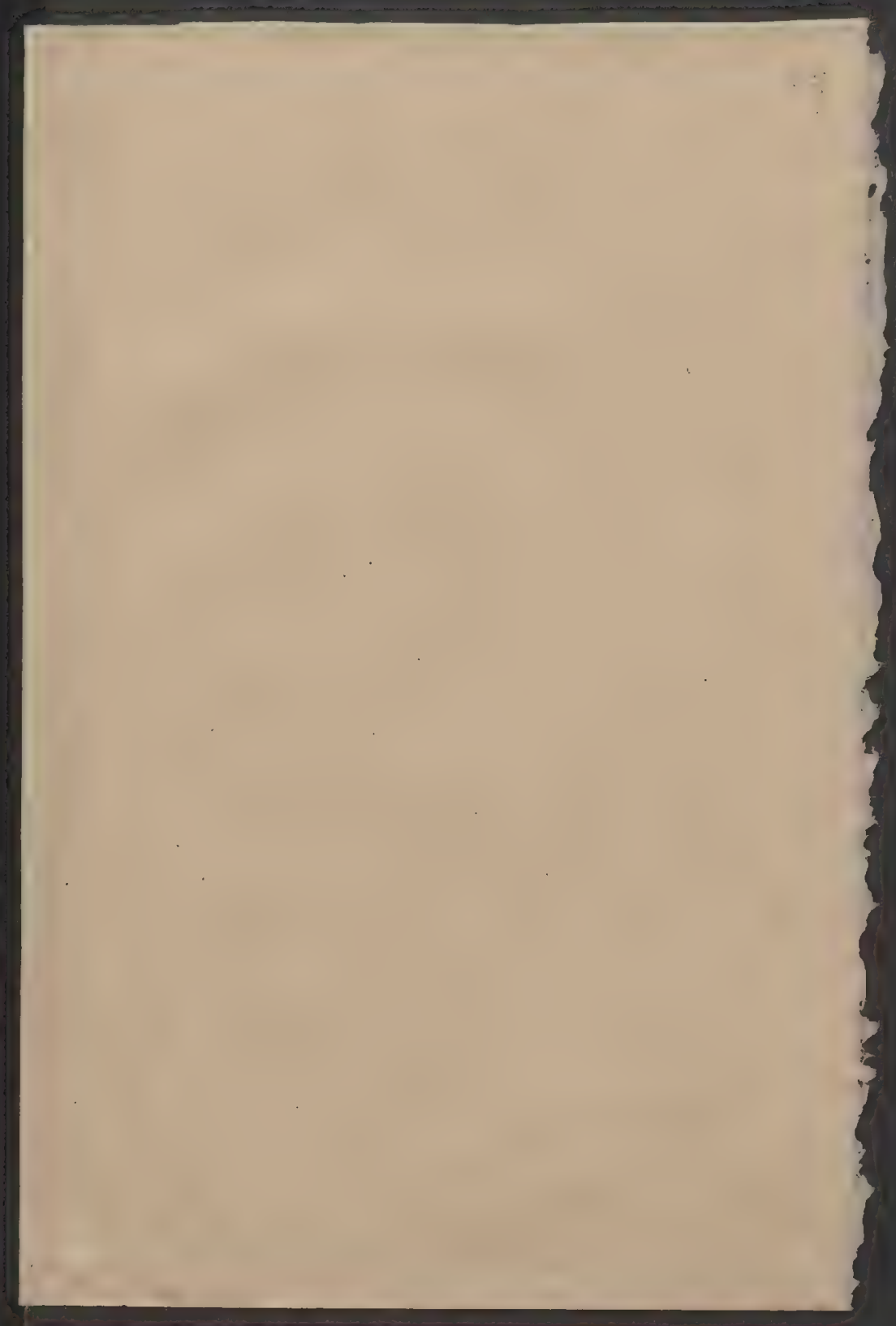

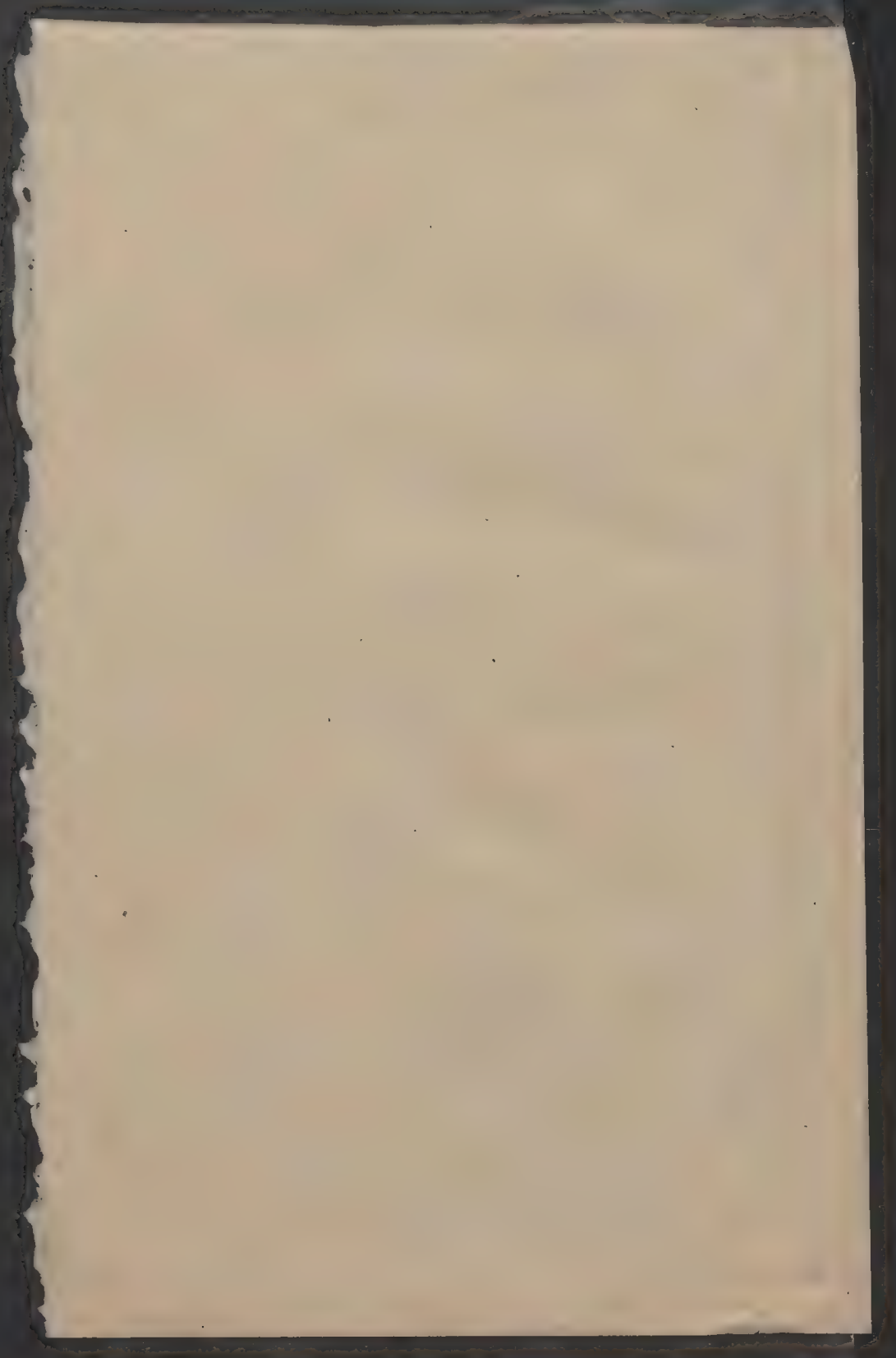

1. *Phragmites communis* Pers.
 2. *Phragmites communis* Pers.
 3. *Phragmites communis* Pers.
 4. *Phragmites communis* Pers.
 5. *Phragmites communis* Pers.
 6. *Phragmites communis* Pers.
 7. *Phragmites communis* Pers.
 8. *Phragmites communis* Pers.
 9. *Phragmites communis* Pers.
 10. *Phragmites communis* Pers.

O ile dane statystyczne
są, statystyczne, a tyle
niektóre, które są
złoty, a bogactwo, obywateli,
moralności, pewności
społeczności, które, które
są, które, które, które
wykazują, które, które
statystyczne, które, które
nie są, które, które
kiedy, kiedy, kiedy, kiedy
nie do końca, które, które
w Kalendarzu, które, które
monogramy, które, które

Narysy statystyki Polski aż do r. 1780,
w celu dopełnienia historii prawow-
stwa słowiańskich, i sprostowania
pisarzy ojcowskich, wiadomości sta-
tystyczne dziś opracowujących, na-
skicowane.

Do ogłoszenia drukiem dzieł o staty-
styce Polski aż do XVII wieku pisanych,
a odemnie gdzieindziej (1) wyliczonych,
chodziły o niej i o ekonomii politycznej
nowe broszury i broszurki (2), a na niemi
ukazywały się tabele statystyczne, które
nie wyprzedzały jednakowoż, gdzie się przygo-
towano do przedstawienia, raczej podro-
bne, kłopotliwe materiały, tam tabelowa-
no je dość dokładnie; gdzie ich nie
stało, i dopiero wyszukiwać je i obrabiać
materiały, tam kłopotliwe, na owych sta-
belach same tylko i czasów najmniejszych

(1) Patrz wydane odemnie: Piśmiennictwo II. 740-5.

(2) Wyliczona je Bentkowski w hist. lit. II. 71-117.

(x XVIII wieku) pobrane daty i cyfry, i według nich rozległość i osiadłość, ludność, ~~kraje~~ skarbowość i siłę, ^{brojną} ~~brojną~~, ^{brzochno} ~~brzochno~~ (1) Tym sposobem i dziś jeszcze nieklórną szeregami pisarze statystyki, przedstawiają. Najnowszy ze znanych mi (2) opowiedział: jakie i jak obszerne kraje dzisiejsze państwa całego świata posiadają, jak dzieła, je polityczanie, iloraka i jakich narodowości zamieszkują, kraje tych miast i siół, ^{ludności} ~~rodzi się~~ w nich, żyje i umiera. Rozważwszy następnie zatrudnienia tej ludności, przechodzi do skarbowości i dochody państwa stale i niestale oblicza. Po czem prowadzi się nad siłę, brojną, kończy

(1) Patrz różne tabele tak zwanego Atlasu Królestwa Korzeniowskiego stanowiące. Jest to praca Selezowa. Składa tom I jego dzieła, którego napis: Polska, dawne i nowe jej rozpatrywanie.

(2) Handbuch der vergleichenden Statistik der Völkerverhältnisse und Staatenkunde von G. Fr. Kell, ~~ausgearbeitet~~ ^{herausgearbeitet} zweite Auflage, Leipzig 1865.

rzeki, poglądem na cywilizację, narodu, biorąc ją w najobszerniejszym znaczeniu.

Inna, wcale drogą pośrednią statystykę rzeczki.

Przedstawić rzeczkę historycznie i na trzy rozdziały ją dzielić.

W pierwszej niemiej i składowych jej części wzajemny układ stosunek, mówiąc o jej położeniu równom i porządku (wyliczył ona niemieckie góry) tudzież dostrzeżenia na nich meteorologiczne po różnych miejscach czynione, wymienianie; dalej wody, rzeki, jeziora, błota, przeprawy na wodzie, stawy, wyliczył; po czym się o roślinności i zwierzętach rozwiódł.

W drugiej części, która statystyka właściwa nazywa, ludnością ^{i przemysłem} się zajmą kraj i opis tej szczególnej bo dwudziestu ustępami objęty

(1) Ciechy, kermie i narod. Obraz statysticko-historyczny jej.

z pomocą jejnych spisowatełu urodził Dr. Fr. Rieger, W. Pranie 1863.

Jest to wyjątek z Encyklopedyi rzeczkiej, która pod napisem Słownika Naukowego wychodzi.

prodat. W pierwszym obrachować ludność o-
becnie żyjącą, i opisać ją według płci, wie-
ku, zatrudnień, zamieszkiwania (po mia-
stach i wsiach), wyznań religijnych, po-
strojenia; przy tem o zwyczajach matkow-
skich, porodach pracujących i niepracujących, na-
koniec o śmiertelności tejże ludności powie-
dzieć. W drugim ustępie o narodowości się-
jej rozwiódł. W trzecim plody siarowe, a ko-
palni, lasów, ogrodów itp. wydobywanie, w-
czwartym o wyrobie tych plodów obszernie bo
w osmnastu artykułach opowiedział. Roz-
wiodłszy się następnie o kommunikacyach
lądowych i wodnych, i powiedziawszy o środ-
kach ~~przebiegłości~~ ^{przebiegłości} ~~o nich~~ przez pocztę i te-
legraf ułatwiających, rozpiął się o handlu.
Po tem przeszedł instytucye duchowne i
świeckie, które pobożność, moralność, nau-
kę, za pośrednictwem kościoła, szkół i pism
periodycznych, w narodzie upowszechniają.
Na koniec szeroko rozwinął stan politycz-
ny kraju, dotknąwszy wszystkich niemal

galski gospodarstwa narodowego.

Trzecia, na koniec część poświęcić historji, w której pod osobnemi rubrykami pierwotne, średniowieczne i nowych czasów dzieje czeskiego narodu opowiedział, tudzież historję stosunków narodu tego do ludów ościennych wytłumaczywszy, pod osobnemi również rubrykami wszystkich zgola tych przedmiotów dotknął, o których się rozpisywałem w dziełach wtasných; a mianowicie: w historji prawodawstw, w Pamiętnikach, w Pierwotnych dziejach Polski i Litwy, w Kronicach i Rocznikach, w dziele Polskę pod względem domowego życia rozważajacem, w Piśmiennictwie, i na koniec w monografiach do piśm czeskich różnemi czasy podawanych. W tych piśmach, również jak i w dziele czeskiego pisarza, znajdzie czytelnik historję języka, literatury, życia domowego, prawa, sztuk pięknych, górnictwa, gospodarstwa rolnego, ogrodowego i t. p. dalej zapozna się z dziejami przemysłnictwa, jedwabnictwa,

rybnictwa,

rybołówstwa, leśnictwa, polowania na zwier-
rza, rzemiosł, przemysłu, handlu.

712
Z tego całego dzieła i wyraźnej w nim
(na str. 330.) o historii prawodawstw zmian-
ki widać, że czeski statysta ma moje pi-
smo, i ma inne o nich niż ten z roda-
ków zdanie, który się literami F. H. L. pod-
pisał. Powiedział on o historii prawo-
dawstw, że w niej "erudycja przewyższa
krytyczność pomysłów i dowodów;" o Pol-
sce aż do połowy XVII wieku wyraził się że
"wielu przeciwników analazy;" a o Piśmien-
nictwie zauważył, "że jest pełne drwinack-
nych myronek i pozbawione porządne-
go ładu." W słowach tych nie ma rzeczy,
bo nie ma prawdy. Niech ja ukarzę, niech
myśl swa wypowie jasno, niech dowiedzie,
że erudycja może krytyczność pomysłów i

---

(1) Patrz artykuł który pod napisem Polska najęt trzy
poszyty (tom. XXI. poszyt 182-4. str. 107. 117.) w "Encyklopedyi
powszechnej" w Warszawie wychodzącej.

(według wzoru
narysowanego
z rękopisu)

w tym przedstawię, sakiel przedmiotu, kto
ry choiałbym a czasem ubrać w ciało, natknąć
87) duchem, wlać w niego siłę i życie.

Po ogłoszeniu drukiem wydania drugiego hi-
storię prawniczą pragnęły być nowe wro-
dła. Pierwsze z nich w zakres dwojnasz daw-
nej Wielkopolski, nazywającej się pierwotnie
Polska, i sięgającej swemi krańcami aż ku
Morze rzece (1). Drugie dotyczy ~~ty~~ Silesia,
poświęcone głównie będąc osadom i woj. ¹⁰tem
na prawie polskiem i niemieckim dokowa-
nym (2). Trzecie wewnętrzne dzieje Małopol-
ski ~~stwierdza~~ (3). Na ~~rozdział~~ te i nowe stały
słow

(1) Pierwotne dzieje Polski i Litwy ~~31. tomu~~ do czego dodać z nowego
rozdziału, ~~który~~ Meklenburgisches Urkundenbuch, Schwerin
1863.) dyplomata z r. 1163. 1170. (tamże pod liczbą, 78. 91. ^{znajdują się} ~~zobacz~~
w listach)
~~zobacz~~ cyfary: provincia Poule (Pule), terra Pole.

(2) Codex diplomaticus Silesiae, tom IV we Wrocławiu
roku 1863 wydany.

(3) Diplomata monasterii Clarae tumbarum prope Craco-
viam, wydane w Krakowie r. 1865.

stów pisemka powołując się, spojrzę naprzód
na ziemię, a po niej na namieszkujących
ją ludzi popatrzę. Następnie resztę przedmio-
tów w zakres statystyki wchodzących po ko-
lei, torem ^{wskazujemy} ~~marki~~ ^{wskazujemy} ~~pisemka~~ idąc opowiem.

Kale państwo polskie, jak było w roku 1772,
swej rozległości, liczyło kolo dwadzieścia je-
den tysięcy mil kwadratowych. Wschodząc
wstecz, o ile przy pomocy dziejów można
najdalej zajrzeć w przeszłość, widzimy,
że połkad jej ziemi był od północy i jest
w samych płaskich równinach potoń-
ny, skład wnosimy, że tło tej ziemi, skła-
dające się z piasków i glin, wydobyto z mo-
ra w czasach przedhistorycznych. Star-
szą więc od niej jest ta ziemia, która kra-
je od ujścia Pilicy aż do Wisły nie bar-
dzo od swych sąsiadów odległej obejmu-
je. Na kraje te ^{pyłowe} góryste w kopal-
nie tak rudy, nawet srebrnej z
czyszciami złota kruszcowanej, jak
i węgla ziemnego, bogate
te

te (1). Postać powierzchni ich w górystych
okolicach lesista, zmieniła się znacznie
za Kazimierza Wielkiego przez karczunek. Na
ich wytrzebieniach powstały osady na mag-
deburskiem łokowanem prawie. Łagodniał
przez to klimat i fizjonomia ziemi
się kraju, co wywarło wpływ na roślinność
i zwierzętów, o czem Polska pod względem
domowego życia przecemnie opisana, tudzież
historja prawodawstw słowiańskich podana
sacnego to w kilka. Z dzieł ródzowych głów-
nie kroniki i opis dóbr kościelnych bisku-
stwa krakowskiego przez Długosza zrobiony
(Liber beneficiorum) dały o tem ważne wa-
domości.

Miary które się na „stugosie” wspomnianej
wyżej miły stożyły, zaczęto w XIII wieku Dzieć-
licę na „jutra”, (morgi) i „lany”. (włókami) pót sto-
wiarskim pót niemieckim ~~wprowadzić~~
~~wprowadzić~~ na-
zwane

(1) O statystyce Polaki w Warszawie 1807. Mało w ówczesnej broszurka o stronach 36. przez Starost. Hascica jak utrzymują napisane.

ministracyjnych, tudzież sądów grodzkich i
ziemskich, które w pierwszej instancji i ape-
lacji, według projektu do prawa o poleceniu sej-
mu od Andrzeja Thamojskiego w r. 1778. ułożo-
nego, kryminalne i cywilne sprawy rozstraa-
niały. [Piasiedzi Polscy którzy się jej krajami po-
dzielili, porachowali położone na ich ziem-
wach, miasta, drogi, błota, lasy, role i łąki, na-
liczyli ^{leż} całe tysiące osiemset dziewiętnaście
rzek i rzeczek, ziemie między morzem bał-
tyckim i czarnym położone, przebiegające,
obrachowali jakie z niej można ciągnąć
dochody, jaka jej ludność, jak się ona i w
jakim stosunku powiększa. Najbardziej wa-
żną kościołów parafialnych liczbę rodzących
się, i umierających wykarających, przekona-
li się, że w Polsce więcej się rodzi niż umiera,
że więcej mężczyzn niż niewiast przybywa⁽¹⁾.

Gdy się sama Polska (pod własnym będąca rzą-

---

(1) ~~Patrz~~ Kręśca I tego zbioru artykuły VI—XV.

(2) Patrz owa broszurka Staszica str. 7. 20.

dem na nie całe trzydzieście milionów w r. 1764. obrachowała, tym czasem praszę, lat całkowicie pro jej rozbiórce przechowywać w niej w r. 1776 milionów całkowicie (1). Albo więc ile liczyła, albo, co być mogło, przybyło w lat kilkanaście przeszło milion ludności. Ta i tu kwadratowych milach mieszkała niegdyś ta ludność? można powiedzieć i to wiedzieć wiać na uwagę pewne okoliczności.

Ludy ... trzej do Europy przesiedlające się, przyniosły z sobą, między innymi system zachowania dyktando. Teutonowie zastosowali go wyjątkowo do wojskowości i polityki (2). Słowianie, o czym dużo w historii prawdy rozprawiać, nie tylko do tego, lecz do skarbowności

(1) ~~Lelewela~~ ~~dzielo~~ Lelewela dzielo Poliska historia pi rozbiór jej 1.
str. 218-19. tudzież broszurka o niej str. 20 2.

(2) Juris publici veterum Germanorum specimen,
scripsit C. R. Fackse Heidelbergae 1834.

(3) R 1386. solutio decimae a tribus lignorum (tutur),

do danin kościelnych (już na przykład), do opłat za używalność cudzego majątku, zastosowali go; wnosząc dziesięć, część z wszelkich przychodów do monarszego skarbu, i płacąc z poł od niego dzierżawianym dziesięcinę, tytułem czynszu. Dziesięć tej gospodarki szedł na wyprawę wojenną, na Pomorze na panowania Bolesława Krzywoustego, gdy kraj ten jeszcze należał do Polski. Z dziesięć tam szedł i w krakowskim osadnik niemiecki jeszcze na Bolesława Mstysławskiego, na Stefana Batorego wzięto w tym względzie równie wiejskie jak miejskie osady na pilną uwagę, i co do pierwszych postanowiono, że z dwudziestu koni, jeden ma iść, opatrzone przez dziesięć, we wszelkie do tego potrzeby.

Okoliczność tę wniósł na uwagę, probował

1440. decima lignorum, 1579. decima altium, w Diplomacie nast. Clar. Tumb. nr. 97. 152 i w dodatku nr. 4.

W 1443 Diplom monasterii Clarae Tumb. pod liczbą 34.

Tem gdzie indziej obrać ludność Polski na
Chrobrego (1). Biorąc ją i teraz, nasunę oraz spo-
sób obliczowania powierzchni ziemi na mi-
le kwadratowe na panowania Jagiety.

Wiadomo z dziejów że u Krzyżaków naskanili
ziemię dobrzyńską na czterdziestu tysięcy owce-
snych stolych Króla tego poprzednicy. Wiadomo
i to, że chcąc ją od nich wykupić natychmiast on,
w porozumieniu z sejmem, dwadzieście owce-
snych groszy podatku na każdy łan, i że stąd
zebrano sto tysięcy grzywn srebra (2). Zami-
niwszy grzywny na grosze, z których kar-
da czterdziestu osm (co i w umowie koszy-
kiej wyrażono) wynosiła, i dowiedziawszy
się stąd, że było tych groszy czterech miliony
osm kroć, a znów te podzieliwszy przez
dwadzieście, okazało się, że państwo polskie
na rządów Jagiety czterech kroć sto tysięcy wy-
nosiło łanów przez samą tylko wiejską lu-

(dane)

(1) Pierwotne dzieje 529-30. w fragmencie.

(2) Długosz w Księdze X na str. 180.

dyj wschodnich przesiedlający się do Europy
 Słowianie, osiadali rodowo albo plemiennie
 (mieszane rody), tworząc gminy i Stowarzysze-
 nia rolnicze. Należało do posiadania role mieli
 we wspólności użytkowania. W czwartym wieku
 po Chr. znajdujemy w osiedlonych w okolicy
 Antiochii Belgii (w państwie Salio Franków,
 mieszkających ze Słowian) jak niżej po-
 wiem pomieszanych; ~~którzy~~ własność ziem-
 ska prywatna, ^{leżącą} tytułem tak już pod ów-
 czas nazywanej ojcowizny (alodis) bractwa
 w spadku. Były to różne ~~inne~~ powody na-
 bywania takiej, alodycznej, odziedziczonej
 własności, o czym szeroko w historii
 prawodawstw mówiliśmy. Taką własność mia-
 ła nabrać i monarchia nad Wartą i Wisłą
 w szóstym wieku przez Lechów i Leszków,
 po różnych częściach późniejszej Wielko-
 i Małopolski zakładana. Taką miała nabrać
 i monarchia przez Siemowita Piastowicza
 w wieku dziewiątym zjednoczona, która się
 z krajów nadwarthańskich i nadwiślańskich

ze Śląska i Małopolski na Mieczysława I
składali.

Wiemia pusto aż doład lekca, byli ani pmi-
gminy ani wlasniciele alodjalnych nie majla,
porozela na monarchii na wlasnośc rado-
wa, której szafunek był przy monarchie, i
mawiało na wiec, sepa się zbierali w
razem z nim o w polnem dobru kraju na
dragym. Przed nastaniem monarchii mu,
obowiazkiem było gmin i alodjalnych wlas-
niciele bronić kraj od nieprzyjaciół i poli-
cya utrzymywac w granicach dok spólnej
jak i wplacanej wlasności, w czem ich wiec-
ca kontrolowala; po nastaniu monarchii
mu. przybył obowiazek placenia czynszu
Księciu, co nad Tabą, oplata. Księstwo tak
zwano tam monarche, składana, a w Polsce
najpierw krolestwem następnie poradnem
naczęto nazywać. Tam każdy bez różnicy
komu monarcha opłaty tej nie opuścić, mu-
siał ją dawać⁽¹⁾; tu nie dawał jej ten, któ-

⁽¹⁾ Wagivabura (mylnie wagivabura) qui census des

ryj udowodnić, że go nigdy nie płacił (2); फिर
Chrobry, w dyplomacie w łonie szóstym histo-
ryi prawodawstw (str. 387), wydrukowanym, ze-
miał, że dobra opłacił od opłat wszelkich u-
walnia. Księstwo jego daje przez przywilej
prawo książęce (jus ducate) prywatnym oso-
bom, którzy samo uznawali. Uczynił to i
król Ludwik, ale nie zupełnie. Chociaż to
wien uwolnił rycerstwo od ciężarów dla
skarbu podejmowanych, jednakże po dwa
grosze opłaty wymógł sobie od łanu, a tej
jak się wyraża przyczyną, ażeby posiadacze
ich nie mieli, że są, zupełnie z praw
należących się, Koronie uwolnieni. To też
gdy w końcu XII i na samym początku
XIII wieku książęta saski i oświęcimski,

złoty

---

cis dicitur, mówią, dyplomata XII wieku w Mehl Urkund nr. 65.
96. 113. Nie płacił ~~tego~~ tego tributum, jak z r. 834 dyplomata mówi
(tamtę nr 3) ten kornie go książę opuścił.

(2) R. 1355. u Bandk. jus pol. 156. que ad cameram regiam seu jus
regale constituerit relinquisse vel constabit.

skapitalizowawszy, że tak powiem, dług swój,
jaki mieli na dobrach klasztoru mogińskiego
dziedzicznych; i karawszy sobie go z góry kapita-
cie, dali mi uroczyście zapewnienie, że już ża-
dnych do niego wymagań rościć sobie ośład-
nie będą,; że się już w lasach jego, nie umy-
skawszy na to pozwolenia, polować nie po-
waga. Skądże im sturżyło to prawo? Skąd
Ludwikowi i panującym nad Łabą książętom
sturżyło stać, że dobra prawem owym obcią-
żone z rąk ich kiedyś wyszły, czyli, ich nie-
gdys były rolami⁽¹⁾. Książęta jako właściciele
te ról owych zwierzchni (mieli tak zwane do-
minium directum), mogli mieć prawo daro-
wać podległym właścicielom (tak zwane do-
minium utile mającym), lecz ani im, ani
nawet posiadającym książęce prawo, nie mo-
gli darować tego, co się od nich należało o-
czywiście. Rozumieć należy przez to pobory
na sojnie uchwalone, ciężary podejmowane

Dla

---

(1) Półroczn. diplom. Alana Tumbę pod liczbą 53. 56. 134. 158.

dla utrzymania w dobrym stanie twierdz
krajowych i t. p. Węc też przydawanie przywi-
leju koszyckiego król Ludwik prawa te wy-
szeregując, przypomniał rycerstwu, że
winno być zawsze gotowem do obrony kra-
ju, że do niego należy opatrywać (pograniczne
nie fortece) o stojące wewnątrz kraju. nie
~~we wszelkie państwa~~
dbać. Gdy po śmierci ostatniego książęcia
katorskich i oświęcimskich kupiona przez
królów polskich reszta od nich praw kato-
rych dobra raczonego klasztoru w katorskim
położone pod władzą monarchii polskiej pod-
dała, prosił tenże, ażeby mu nabyte prawa za-
chowane zostały. Odpowiedział król Zygmunt
August: że zachowane mu będą, z wyją-
kiem powinności należących się dla kato-
ryskiego samku⁽¹⁾, które, jako część praw ko-
rony stanowiące, opuszczeniem być nie mo-
gą. nie mogą.

S. 110.

(1) R. 1552. *labores, servitia et onera*, stoi w diplomie ma-
nasterii Clara Tumba pod liczbą 168. umieszczoneym.

Takie, częścią, kupowane, częścią, od mo-
narchy darmo udzielane przywileje, kształ-
tujące stan obywatelstwa książęce prawo mają-
cego (1), byłyby w Polsce ulurowyły stan ma-
gnacki jaki był w Niemczech, od Korony a nie
od króla nawisły wyłączenie (2), gdyby nie pociąg
do równości obywatelskiej, która się po wielki-
trudnościach utrzymała przeciw. Janiewar-
kaudy, co własności alodyalnej nie miał, po-
siadził tyle ile od sejmu nyskał, lub ile mu z
praw swoich monarcha ustąpić raczył, więc
ilekroć jedno i drugie nie miało miejsca,
rachowała niemożność zachowania oso-
bistej swobody, a nawiązała konieczność od-
dania się albo rządowi albo prywatnemu
na usługi. Anieman, że wysokim dygnita-
riom

---

(1) Libertates ducales, ius ducale, Leliwela Polska str. wiek. III. str. 44-6.

(2) Reichsunmittelbare, t. j. dawniej Reichsmittelbare, o ^{mówi} dem Mit-
termajera. (Grundsätze des gemeinen Deutschen Pri-
vatrechts) w dwóch tomach w Regensburgu 1837-8.
wydane drukiem. Patrz I. § 58. 60.

zom kościoła ^{nie!} przystoi służyć komu in-
nemu jak krajowi; tym więc najprzód pra-
wo książęce udzielono. Wnet zyskali je i świec-
cy. Króla obywateli nie posiadających dobru
przywilejowanych stanowią jeden stan równ-
nego sobie w obliczu prawa obywatelstwa.
Uprosił ich monarcha pod warunkiem sta-
wania w obronie kraju pod rozkazami, cho-
ragwiał; z tego powodu nazywano ich prawno
rycerstwem (milites, później equites), i równ-
nało w uprzywilejowaniu ich obywatelami,
nazywanymi szlachtą, (nobiles). Trwała a-
toli między jednymi i drugimi w tem róż-
nica, że rycerstwo choć uproszaniem swe-
myli tak zwane "daniny", dziedziństwo dnie-
iłyto, nie było rzeczywiscie ich własnością.
~~lecz~~ jak swoich była szlachta, lecz ^{nie} posiada-
~~nie~~ tylko, albowiem pożywanym sposo-
bem, czyli tak nazywanem prawem lennem,
posiadając je, mogło być rugowane z dani-
ny, gdy włożonym na siebie przy jej obejmo-
waniu warunkom, nie czyniło radość. Linie

nił to król Stefan w 1576. oświadczając że
dobro takich na lenne porzytywać nie bę-
dzie, i że tylko dobra te, w nadaniu których
wyróżniony stało że są jure feudi czyli pod o-
bowiazkiem czynienia szczególnych w akcie
nadawczym wymienionych usług, na lenne
uważać może. Stoli i po przeprowadzeniu od
Króla Stefanowej zmiany, różnica między ry-
cerstwem a szlachcą, nie ustała; dawał bowiem
groźne, w mocy ustawy koczycznej płaconie sta-
nu, wyróżniały oba stany. Dopiero po zmianach
ich, czyli po zupełnem uchyleniu porządku
od Władysława III po uznaniu wszystkich dóbr
ziemskich, jakim bądź prawem (przez kupno, dar-
owiznę, wykup, na sejmie, spadek) naby-
tych, na równe sobie, nastąpiła równość obywa-
telska. Odtąd była tylko różnica między kup-
nem, a od sejmu darowanem dobrami, gdy
spadek pierwszych opierał się na działości
nie przechodził na skarb rzeszy polskiej, a
drugich który się na osnym w linii mę-
skiej i żeńskiej przynosił stopniem dawał się

Benedict

bezdzielnym; co jeszcze konstytucya z r. 1778.
zastrzegła. Dla tego też jeszcze projekt do prawa
od Andrzeja Kamajskiego zrobiony, dawną, równi-
cę dóbr zachował. Lenne przez Stefana Ba-
łorego na dziedziczne poczynane, przy nabytym
prawie utrzymał, lecz nowo mogąc się, od
sejmu nabyć, lennemi dalej nazywać, i w na-
jściem im oddać służyć prawie opamiętać
znaczenie. Krusce i saliny, w dobrach takich
odkryte, miały jak było przed wieki, do skar-
bu a nie do lennika należeć. Z lasami prze-
pisano nowo obchodzić się, oszczędnie. W linii
pobożnej miały dobra: takie na samego tylko
brata po lenniku bezzwrotnie i martym spa-
dać^[1]

Przez uprzywilejowanie dworów zaczęła wielka
zmiana w stanach ludu wiejskiego i miejskie-
go: Najwyższy w dyplomata X-XII wieku, po-

[1] Patrz historyi prawod. II. § 223. i § 224. 119, Andre. Kamajsk. Libia
praw sądowych Część II art. X-XII, tudzież Konstytucye sejmo-
we, które wskaza, Inwentarze do Woluminów legum.

równajmy ich treść z podaniami greckich i
rzymskich historyków (Herodota, Juliusza Ce-
zara i Tacyty szczególnie), a przekonamy się,
że pierwotnie cały lud jednego był swoboda-
nego stanu, dopóki się nie dostał
pod przymoc zwycięzcy, który karał ptacić
sobie karack. Od czasów Herodota (żył w piąt-
ym przed Chr. wieku, co przypominam) aż do
migracji części tych ludów z nad Dunaju do-
łego w kraje dzisiejszych Niemiec, (co miało
miejsce w czasach przedhistorycznych), stąd
od owej chwili, w której Krymianie rozpostar-
li na Karpatach swe władztwo, aż do pan-
owania imperatora Trajana, na którego na-
stąpiło wład na wielką skalę uszczupione wy-
chodztwo nad Dniepr i Wisłę; od owego mówię,
czasu aż do chwili pojawienia się w Niem-
cech Saksonów, ^{był} star ludu był jeden i ten sam
zawsze.

Teutownicy z rolnikami u dolnej Łaby osiadły-
mi przeszedli, przeszli się dalej z ludami tegoż
plemienia rolnictwu się takie oddającemi, a po

obu brzegach pomienionej rzeki Łaby mieszkającymi. Siedziły ich daleko się na wschodzie, bo aż po Wistę, a na zachodzie aż po Ren rozciągając, większą część, jak mówi Tacyt, ówczesnej celtyckiej, nazwę noszącej Germanii, zajmowały. Ponieważ ludy te Szwedów nazyły nazwą, której znaczenie tylko się ze słowiańskiego odgadnąć da języka, wnieśli stąd Niemieccy uczeni i wnioskują, że ludy te były słowiańskimi skicmi pierwotnymi.

IX Do nazwania jest, że w politycznym ustroju tych ludów przeważał jak wyżej nadmienionym system decymalnego rachunku; że choć się przesyły z Teutonami (którzy od nazwy Szwedów przybrali), osobne jednostki budowali sobie sioła i w nich, a nie jak Teutonowie w rozrzuconych tu i owdzie dworach, żyli gromadnie; że w osadach ich nie było gospodarstw czynszowych; że prócz wojskowości i sprawowania urzędów bezpłatnie nie znali żadnego ciężaru. Mieli i ci gospodarne poddanych, lecz nie w charakterze rot-

ników, ale tak dziś jeszcze w Rosji narywa-
nych ludzi dworowych, do posługi używanych
domowey i t. p.

Gdy się rzesza sweowska rozprzęgła, bardziej
intrzyga niż orzędem Krymian. będąc poko-
nana, i gdy w postępnym czasie różne się z
niej połworiły drobne republiki, księstwa i
księstewka, wtedy, w drugich szczególniej, powo-
stawały, stady rolnicze, chłopskimi tak wo-
łodnego jak poddańczego stanu naliczane
gminem. Za nastaniem monarchizmu
pojawiać się w tych władach raczył i lud
rycerskiego ramię, który w miarę, postę-
pu monarchicznego rządu mnożył się co-
raz więcej. Ściesniła się praca do swobo-
da ludu, ^{wiejskiego} przybierając coraz większe roz-
miary. Zwaimy jak to było w krajach nad
Wartą, i Wisłą, potężnych, które nas wyłączenie
obchodzą.

W dyplomatów wyżej wspomnianych potażu-
je się, że za panowania Chrobrego były wsi-
od wszelkich dla monarchy opłat wolne vil-

le ab omni pensione ducis immunes), ludzie
 oplacające mu czynsz w pieniadrach z osad
 posiadanych dziedzicznie (osady tak nazywa-
 nych heredes), równie jak i oplacających go ro-
 botą, ministri curie regis competentes. Poka-
 zuje się też, że w osadach tych znajdowali
 się także poddani (ascripticii), a nawet nie-
 wolnicy (serui). Skądże się wzięli?

Wzrostowi Teutonów Szwabom przodował w
 reszcie, a ponieważ żołnierski wyłacznie pil-
 nował, przede wszystkim wydzielił sobie roli osa-
 dów wziętego snadu w pług osadnika, i
 niewolnikiem (servus) go swoim nazywał.
 Za tym przykładem idąc gospodarze siew-
 scy brali też w pług niewolników i Teutonów
 wyczerpani musieli na pustych osadzić ich
 rolach, gdy w ciągłych bojach ginęła swobo-
 dnego stanu ludność, i gdy przez to zabrakło
 rąk do pracy. To samo czynili naprawne a-
 lodajalnych dóbr właściciele, to samo wła-
 dzący nad Wartą i Wisłą Krzyżacy. Frank-
 buriem i ci puszczali na czynsze swobodne.

go stanu ludowi ziemie, a niewolników w
 płon na wojnie rozrzuconych amuszali do osia-
 dania na łanach poddańczych. Toż samo cy-
 rity opactwa i biskupstwa; toż samo czyniło
 rycerstwo ziemian od królów polskich uposaża-
 nie, i prawem książęcin nadawanie. Rzezo-
 ne dyplomata i o tem mówią, że włości tak-
 kie sprzedawano, darowano, testamentem
 przekazywano.

Kreć najogólniej biorąc dwa rodzaje wieś-
 osad wiejskich spostrzegamy. Ksi od siebie sa-
 mych zależne, część opola stanowiące, wo-
 jaka konnego i pierwszego do boju dostarcza-
 jące; której łany należąc wyłacznie do jej wła-
 dztwa nie prócz poborów nie płaciły. Ni-
 żnidy się od nich usie czynszami, dostawami
 (sep, osep) i różnemi służebnościami obcią-
 żane. Takie na swoim stojąc gruncie ni-
 czyjej prócz monarchicznej, lub komu on prawa
 owego odstąpił nie uznawały władzy. Jeszcze
 za czasów Długosza⁽¹⁾ te na cudzym wystar-
wzrost

(1) Rudawa in qua nullum est praedium decanale
aut

wione będąc, miały taki skład i tak, jaki im
właściciel roli przepisał w tabeli prestacyjnej.
W jednych były dwory w należącym do nich ob-
warum ziemi (curia et praedium), zamieszkałe
od służących lub rycerzy, w następstwie na-
miego do boju występującego (militares, curia et
praedium militare, lancei militares); w in-
nych folwarki, na terenie sporób urządzane,
z zabudowań i obszaru należącej do nich ro-
li złożone, które niekiedy dwór osobny posia-
dały (2); w innych natomiast sama tylko lu-
dność rolnicza i folwarczna wchodziła, lub ga-
wiedź przemysłem wiejskim zajmująca się,
mieszkała (3).

---

aut curia, ^{sunt} sed tantummodo ~~decem~~ duodecem lancei me-
toriales, Dlug. Liber Benefic. t. 8.

(2) Habet curiam optimam cum horto domo et allodio de
duobus mansis, seminatam ad hyemam triginta men-
suris; est allodium de una aratura, tamie t. 510. 646-7.

(3) O wszystkim tem pater mój zobior dzieta Dlug.
szewego do Bibl. Warsz. z r. 1864. III str. 108-122. *podany.*

Na prawie wsion pierwszego rodzaju stwarz-
cem, sadowili się kolonisci niemiecy (1): gdy
osad takich nabrakło, osiadali ⁿⁱ i we wsiach
prywatnych; pod pewnemi, w tabeli przedstaw-
nej ściśle oznaczonemi warunkami. Choć
drugie rozróżniły się wielce, nie znikły je-
dnakże wsi od siebie samych należne. Jesu-
cie na początku XIII wieku stały takie wsi
na równym polu (2). W wiekach XIV-XVIII po la-
sach je tylko królewskich znajdowano, w Ma-
łopolsce i Małopolsce. Wolno było każdemu
znajdując się w mornarskich puszcach nie-
wytłki, błota, bagna itp. osiedlać i obracać
w wytłki, a prawem nabycia własności na

---

(1) Zależonemu od siebie klasztorowi w Lublinie r. 1178. Bolesław
wysoki książę saski (w Sommerst. script rex s. l. 844-6) daje
wolność osadzanym kolonistom pod tym jedynie warun-
kiem, ażeby oddawali piersią, sottysi kornu, stągile w wojsku.

(2) R. 1227 hii rustici erant proprii ducis et divites et erant
heredes de Cenkowicz. Patrz wydany od Stenela Liber fun-
dationis Clausfri in Heinrichow Breslau 1854 str. 42.

wydobytej łąki roli lub łące. Wolno było i kar-
 cować las, lub pojedyncze drzewa obsadzać
 barciami ale pod warunkiem płacenia łąki
 czynszu. Truślanom przeto wsi autonomicz-
 nej, rząd swój i sądy własne, posiadają-
 11; kiedy bowiem ludowi zabrano własność
 na otwartem polu, on poszukiwał jej sobie w
 lasie. Którę mu ją zabrali? powiemy o tem w
 miejscim się wprzód napoznawszy ludem.
 Rolnik nie może się obejść bez targu (*trig*,
torg, starostow. *wyrgy*) gdzieby bowiem pro-
 dukta swoje sprzedawał? Mówiąc o miej-
 scach na których się odbywały handel, nie
 zapomnieliśmy pisarni greccy i rymscy wyra-
 żeni słowiańskim, lecz swoje określenia
vicus, *vici*, toż samo jak słowiańskie *uice*,
 oznaczają mając potężni. Rolnik) Polubio-
 szy dogodnie dla siebie siedlisko, już na niem
 stale przebywał i trwałej się zabudowywał. Obok
 niego sadowiać się ciuchowiński handlarz. d.c.

(1) Obszerznie o tem w Dzienniku prawosł. wzmiank. z r. 1863. nr 55-6. rozprawiałam

wat początek rolniczo-handlowej osady. W
wzstrany skład osad takich dopiero się w Ger-
manii objawił. Opisuje go Tacyt (1) mówiąc
że stanowiącą osadę, personalna zabudowa,
jak inni pisarze świadczą, drewnianych, na
około których próżna rozciągata się prze-
strzeń, jedne zabudowania od drugich od-
dzielające. Taką postać miał Kwaków, je-
dna z najdawniejszych osad niemieckich Ma-
łopolanów. Był drewniany, a odznaczał się (2)
liczbą, targowisk i gmachów (i kościołów, do-
daje Długosz), wśród których leżały winnice
i ogrody. Taką dris jeszcze ma serbski Bia-
łogród. Taką niedawno miasto miało przed
spaleniem swem Moskwa. Grodem osady ta-
kie, nazywają najdawniejsze pomniki sto-
wianckiego języka (wskazuje je stowownik Mi-
klos.) runykie bowiem stała obok osady twier-
(204)

---

(1) Germani. 16.

(2) Komi i drisi geograf arabski który r. 1144 pisał. Patrz. Siewerski

Polak. 3. wiek. (wyd. drug.) II. 332-3. Toż Długosza kronika pod r. 1125.

Tędy jak na czasów Tacyta Sotnik, władzę, są-
dową, sprawował w osadzie, tak w Polsce, jeszcze
na panowania Bolesława Krzywoustego, sprawo-
wał najwyższe sądy w grodzie (santockim) Se-
tnik, lub Komies, męgowany później Starosta.
Od władzy jego pragnąc się, gród uwolnić,
szaleł do tego dobra, sposobność, gdy na
deska pora nakładania miał.

O początku miast polskich litewskich, ruskich
mówiłem nie raz w swych pismach. Streszczę
co się, w nich, stało. Kiedy trzy sławne grody
polskie Sandomierz, Wrocław i Kraków spalili
Tatarzy, objawili Niemcy chęć odbu-
dowania ich pod warunkiem, ażeby z grodów
zainicjowane na miasta (civitas, urbs) wyyska-
ły dwiedziestego wójta, radę z mieszczan obie-
ranych, na konie osobny, z pod prawa krajowe-
go uwalniający je statut. Dano go prawem
magdeburskiem, albowiem utworzony był na
zasadzie dawnego, niegdyś słowiańskiego
Dziwoinowi, który od Niemców Magdeburgiem
przerwany został, stając się przywilejem, z któ-
rym

rym różne prawa ludom nad Łabą, na-
mieszkającym i postępu w czasie rgermanizo-
wanym służące, zjednoczone. Z nich nastę-
pująca te, które w tak zwane Liwięciasto
saskie, tudzież w prawo miejskie turecznych
okolic⁽¹⁾ przeszedłszy, wpłynę następnie na li-
teński statut i prawa miast polskich wy-
warły wielki. Jako słowiańskie, lub duchem
słowiańskości ^{technologicznie} ~~przejści~~, przejści^{le} (choć nie Pol-
ska, Litwa i Ruś, gdy swoje grody zamienia-
jąc w miasta, nadawała je muncypalne-
mi prawami. Toż samo uczynili Maksym-
wier, przyjmując chełmiński od Krzyżaków
na tejże zasadzie utworzony statut.

Stato się, jak sobie życzyli Niemcy. Najprzód
Landornitz r. 1236-8, po nim Wrocław na-
Salasku 1242, następnie Kraków 1257, i grodów
na miasta zamienione, magdeburskie pra-

---

(1) Mecklenburgisches Urkundenbuch s. 315. 319. 359.

424-5. 559. 599, miast nadłabańskich z XIII wieku pochodzące, w
prawach słowiańskich ogółt znajdujące, statuta.

wo uzyskaly. Ostatnie miasto miało je ob-
cięte przez to, że znoun^o, a po nim inne mia-
sta, pod władzę Starosty, ale pośrednią, zosta-
ło przez ustawę poddane. Później nastąpiło
odjęcie mu prawa reprezentacyi na sejmie
co atoli gwałtem a bynajmniej ^{nie} na mocy
stanowionego dokonano prawa. Wywołano
go na pod władzę Starosty na Jana III, a do
reprezentacyi przypuszczono na panowania
Stanisława Augusta.

W zgodzie z narodem i ludem iżjace aż do
panowania Ludwika Króla miasta, niechęć
ku sobie wzбудziły, z powodu prawa miła-
wego, które sobie od monarchy tego wyprosiły.
Mocą, takiego prawa, kazarano nieszkańcom,
w okręgu miejskim na miłę po ra miastem
namieszkalym, trudnić się, chem innem jak
rola, i kazarano im wszelkie swe potrzeby o-
patrywać z miasta. Przywłaszczony też sobie
miasta prawo nakładania dowolnie ceny
na wyroby swe i przywołane na targ od na-
rodu i ludu produktu, zabroniły rzemiosł i

Konarski, Stanisław Flakic; pierwszy w Dnie
le, Głos wolny wolność ubezpieczający, Drugi
w różnych swych pismach, trzeci w uwagach
nad życiem Jana Kamieńskiego. Dalej poszedł
w projektowanego od siebie projektu ~~prawa~~ ~~prawa~~ ~~prawa~~
sej (od artykułu ²³ dwudziestego trzeciego aż do
końca) Andrzej Kamieński, a rzecz ukończony
sejmu czteroletni, przynajmniej miastom u-
tracone prawa, i stosunek ich do narodu i
ludu określając. [Kształt ^{sejmiku} ludu tylko miejskie-
go, znosnie jak na owe czasy polepszył dotę-
wiejskiemu nie był w stanie inaczey pomódz,
jak usiłując ukształtowane prawa xwy-
czaj średniowieczne prawa, które statuty
liberalskie mądre sobie przyswoić, a który
~~przypis~~ ^{głównie} ~~na prawo~~ ^{sejmiku} że wieśniak może los
swoją polepszyć przez ucieczkę z roli, i
przedawaniem wyswobodzić się z pro-
daństwa. Skądże lud tak podupadł?

W czasach przedmonarchicznych był lud
swobodny i pracowity, bo pracować musiał,
inaczey wykluczaby go gmina, i rolę jego

praca

pracowitskemu oddatą. Lekko, bez pancerza, sama, tylko tarcza, i strzałami uzbrojony, a kresła, prawie nagi, spierwem baj rozpoczynął i podstępem walczyl⁽¹⁾: co wszystko pny chodzilo mu latwo i na co nie potrzebowal wielkich nakladów. Ale, kiedy w postępie czasu zmienił się sposób wojowania, gdy konno najwięcej i ciężko zbrojnie walczono, i sposób wojowania coraz się bardziej stawał sztuka, nabyciana, przez uprawę i ciągłe ćwiczenie; wychodziło wtedy na jaw, że ca

---

(1) Co Tacyt o uzbrojeniu i wojowaniu Germanów mówi (laeta bello gens ^W histor. II. 16. non ^X toricam Germano, non galeam; ne scuta quidem ferro nervove firmata ^W ann. II. 14. subeuntes cantu truci et more patrio nudis corporibus ^W hist. II. 22. mi-
les Romanus armis gravis et ^N naudiavidus Germanos fluminibus sultos levitas armorum et proceritas corporem adollit, tamiae V. 14.), toż samo słowo w słowo pisarne bizantyńscy, Prokopiusz, Cesarz Maurycy i Lew, o Słowianach podają: „ciężko zbrojni sami tylko skandynawscy Frankowie a w pancerne odzieni Scytowie występowali do boja

Tość państwa wymaga osobnej ludzkiej klasy, która by się wojaczką zajmowała wyłącznie. To też Bolesław Chrobry głównie ciętko, w pan-
cerze zbrojnym, wojował rycerstwem, co lubo
za jego prawnika okazało się niepraktycz-
nem, i znowu do lekkiej wracano zbroi¹¹⁾, je-
dynakże ludowi brakło i na tę nakładę, al-
bowiem konno występowano do boju głównie.
Więc pieszcy, ludowy rycerz, szedł coraz bar-
dziej w zapomnienie, a wzrosł się jedy-
ny szlachecki wojak, i ten, dawnego Germana
zryczajem, wojny szczególnie pilnował. Rze-
czą było dlań naturalną, nie wiejskie lecz
dworskie nakładać gminy, w czym naślad-
wali go książęciem prawem obdarowywani in-
chowni i świeccy panowie. Wymazowe, un-
magdeburckiem prawie osadzone gminy, do-
biły wiejskie do reszty. Na pustych rolach
nie tworzył już wiejskich osad monarcha, lecz
je rozdawał na czynsze, pozwalając szlach-
cie

¹¹⁾ Galli chron. I rozdz. 8-25.

cie przybierać te role do swych udziałów i
 osadzać je kmiećmi. Od nich wielką ona czyn-
 sze dla siebie pobierała, a mało stąd, bo tylko
 dwa grosze z tana, według przywileju koszy-
 kiego, oddawała do skarbu. Lud prawa tego
 nie miał. Jeżeli więc nie wsia, czynszowa, kró-
 lewska, ztykał się grunt pusty wtenczas, mo-
 narchy będący, więc nie miała prawa przy-
 brać go i do swoich tanów wcielili, teraz prawo
 to miał szlachcie. Od niego więc brata o-
 gruntu, a nie będąc w stanie optać się za-
 pieniędźmi, placita robocizna, i upadła
 przez to. Główniej jeszcze wychodził na takiej
 dzierżawie kmieć łóńny. Przychodząc na rolę
 z małym inwentarzem brat rapomogę. Nie
 wyptacający się, nie mogąc porzucić roli do-
 póki się z długu nie uiszc, wpadał w poddań-
 stwo. W takim będąc stanie "stał się" (mówiąc
 słowami ukoronowanego pisarza polskiego)
 podstawą, rzeczpospolitej, która, jak ona statua
 Nabiechodonozora, będąc zrobiona z najdroż-
 szych kruszców, stała na słabych, bo glinia-

ca prawa na sejmie, nie widziata w tem dla
siebie korzyści, gdy lud nie samoj tylko roli,
lecz rzemiosło i handlu, a nawet nauk pil-
nować będzie; ^{nie mówiąc} że więcej kraj na wolności niż
^{na} poddaństwie ludu rysować. i t.p.) Dodajmy do
tego zupełne zaniedbanie opieki nad ludem,
choć na małoletniego uważanym, a odga-
dniemy powód, dla czego dola jego była lep-
sza na królów dziedzicznych niż na obieral-
nych, kiedy sejm rządził, a stawne liberum
veto uszczekoladnę wykonywało panowanie.
Wtedy to porównani kmiecie i chłopami (pod-
dany mi) ani mogli myśleć o nabyciu własno-
ści ziemskiej, i przenieść się od pod-
daństwa, gdy samo to nabycie wymagało pra-
wa zależnem od przywileju, nie dozwalałając
nabywać roli nie-szlachcie. W takim stanie
zastatował lud! Andrzej Łamowski rządził, w
projektowaniem od siebie prawie, tylko tych
wiesniaków uważać na poddanych, którzy
się z osiadłych na roli bez kontraktu porodzi-
li, i którzy z tego dworska opatrzeni pańszczy-

57
ane, odrabiali, a reszta, wszystko lud na
kontraktem, choćby tylko słownym, siedzący,
poczytać na wolny. Prawodawca ten, prze-
rzucając całą przeszłość polskiego gminu,
projektował uchylić wszystkie dawne dla lu-
du nie korzystne a korzystne przywrócić pra-
wa. Choć projekt jego odrzucono, jednakże roz-
mówiano w pamięci; dla tego też mogła się
stać na sejmie czteroletnim utracić na-
sada; że ponieważ przez ucieczkę chłopów z
gruntu na granicę państwa utracił właściciel
wszelkie do niego prawa a poddaństwo wy-
nikające, przeto gdy dobrowolnie wróci tenże
na grunt, może o dalszy na nim pobyt na-
nowo się ustoić, a sąd dopilnuje tego, żeby
umowa wykonana, rosła (1).

Chcimy czy w kwestyi ludowej brali jako
dział zamieszkalili w Polsce cudzoziemcy? czy

---

(1) Z tem co się w drugim i czwartym tomie historii pra-
wodawstw o poddanych rozkłada, należy porównać Kłopot
praw Andrzeja Kamajka. Część I. artykuł XXXI.

ich stan kraju i o ile obchodni?

Talarzy ci, którzy rycersko nie stawali, trzymali
równie jak Ormianie z miastami, a ci których
na rycerskiem wiadono prawie na Litwie i Rusi,
stali po stronie tamaczej szlachty. Tydźni patrzyli
gdzieby co nyskać, i czepiali się to szlachty to mies-
zan, to ~~wiejskiego~~ ludu. Cyganów za nie miano.
Niemcy przyszedli do wielkiego znaczenia. Przy-
bywszy do kraju przywiązali się do niego po nie-
jakim czasie. Ci którzy w Koronie namieszkali,
wziawszy na uwagę, że więcej nyszczą, gdy się w
bryłę narodu polskiego przeleją, naszczili nara-
dowość swą. Osobliwie krakowscy wczepili to Niem-
cy. Dniaki Wernerowie, przybrawszy Wierzyńskówmia-
no i herby polskie, w stan szlachecki przeszli. Mi-
kotaj w dziejach miasta i narodu głównie figuruje⁽¹⁾. In-
ni

---

(1) Na akcie urzędowym (patra Amb. Grabowskiego Kraków i jego oko-
lice wyd. piątke z r. 1866. na str. 15) podpisał się Nicolaus Wierzynek

^{pisze:}
Wierzyng). Długosz w Lib. Benefic. II 164. Pleschowsky brzeg (na-
zwa wsi) cujus heres Wernerus de Sledzycowycze dictus Wierzynek.
W księdze X. 157. kroniki mówi tenże, iż miał herb "Ladoga".

ni Wierzyńkowic (Wierzykami (Wiernek) też zwa-
ni¹⁾ (stali się mniej stawni. Ci Niemcy, którzy
za panowania tam Krzyżaków przyszedli do Prus,
przywiciwaniem do monarchy bardzo się wstawili.
Stanowili oni rzeczpospolitą z Polską z unijo-
waną. Nic ich ku niej, nawet fanatyzm krwa-
wo się nad mactem Toruniem pastwić,
nie śmieć się to. Gdy Polska ociemniała, wzrok
jej pisarze pruscy, Hartknoch, Lengnick i inni,
światło w kraju rozniecając, pierwsi zaczęli
przyporządkować.

Nieco obszerniej, jak na ten artykuł przystało,
rozwiódłem się nad narodem, ludem i miesz-
kańcami kraju, z tej przyczyny, że w składzie
ich pierwotnym leży rozwój dalszego postępu
stanów państwa, zasad rządu i organów, któ-
rymi się posługiwali rządnicy nauczelnie kra-
jem król z sejmem. Obszernie rzecz tę w innych

do c. 8

---

¹⁾ Miedzi herb Janina. Patrz rejestr do tomu I. II. Liber Benef. Dlu-
gosza p. w. Wiernek, Wierzynek, Wierzink, Wierzinek, Wierzynek,
Wierzynek. Innych herbów rody niemieckie wskazał, heraldycy

swych wyłorzywry piśmach, zwróć uwagę kry-
telnika na gminę, ta albowiem tu ścisłym
zostając związku z państwem, nie tylko jest
(kluczem do odgadnięcia rzędu Polski tajników,
lecz rzuca też światło na własność podmiotu,
na, która, w tem piśmie badał Seweryn Mar-
kiewicz (1).

Gmina miała swoją własność, swój rząd,
swoje sądy, swe gośdło. Szczegółowo o każdym
z tych przedmiotów rozprawiałem w historii
prawodawstw, i w trzech artykułach o piśmie
czasowych osobno podanych. Tam więc kry-
telnik niech się obszernie obezna z rzeczami, któ-
re, me tu króciutko powtórzę.

W artykule pierwszym (2) opowiedziałem, jak
się gmina jednodworcowa, a jak wiejska u-
kształtowała. Przez pierwszą rozumiano jedną
lub kilka wsi, do jednego dworu kryli do jedne-
go właściciela należąca, uprawiająca rolę, czyn-

(1) Patrz Ekonomisty z r. 1866. zeszyt III.

(2) Jest w Bibliotece Warszawskiej z r. 1864. III. 108. następni.

82
szowa, a rządzona, i sądzona, albo przez star-
szynę, na jego wolę, obraną, albo przez dane-
go jej z góry urzędnika (Solltysa). Druga gmi-
na, z jednej takiej lub kilku wsi składająca się,
posiadata rolę własną, czynszu nie płać, a
tylko do monarszego skarbu podatki równie
z dworami dawała, a rządziła się i sądziła
przez starszynę, od całej gromady, bez żadnego
z góry nakazu, wybierana. Ta druga gmina
obchodzi nas tu głównie.

Posiadata ona grunta we spólnie, czyli nie
miała wyłączonej własności (hereditas), lecz
posiadłość tylko (possessio). Obie te gminy się-
gają czasów przedhistorycznych: za nasta-
wieniem monarchii były ~~piemoss~~ pierwszeń-
niejsze od drugich. Nie było bowiem wtedy
dla nich potrzebnego do życia wotku. Zi-
emia pusto leżąca nie była już, jak dawniej,
niczyją, lecz królewską. Ktokolwiek więc
nabyć jej dla ratowania gminy pragnął,
dostać ją, musiał od niego koniecznie.
Dowód na to z ósmego wieku po Chr. jak

W. Dąb

w drugim artykule (1) wyznaczam, posiadamy
krótkiego artykułu (2) celem jest, gminy tej w Pol-
sce okazać rozwój. Mało się ona gdzie w niej
utrzymała w stanie swoim pierwotnym. Ka-
mieniona na jednodworcową, i murowaną
tzw. albo Biskupa, albo Opata, albo urzędu świe-
ckiego, albo rycerską, od monarchii poddana,
utrzymała przez czas pewny autonomii
swoją, w całym wyrazie tego znaczenia. Z po-
stępem czasu podzielić się nią musiała
ze swoim murowaniem. Naprawdę przy-
właszczają on sobie jej godło. Był to znak,
po którym się członkowie gminy poznawa-
li, i które na herb, nie tylko jej, lecz i re-
prezentującemu ją, rycerzowi szło.

Rycerz ten ~~swój własny~~ gminy, niestwem
kwaney, był członkiem. Ta wszystkie inne,

---

(1) Jest w Pamiętniku naukowym przez Dr. Karola Gregorow-
icza wydawanym w Warszawie. Jądra tom III str. 73. następ.

(2) Znajduje się w Dzienniku powszechnym warszaw-
skim z roku 1861. nr 53 b.

jednodworcowa, wiejska, miejska i krajowa
 cudzoziemska, w Polsce uprawniona, przyemi-
 ta. Kilka takich ziemstw stanowiło pań-
 stwo, prawem krajowem i dziedziennem posia-
 dane przez tego, który jako monarcha Polski
 nie będąc jej lennym suwerenem i kocz-
 nikem do dziedziectw prywatnych, ani do po-
 równania ich z alodyalnemi, prawo mając,
 cieżarami je, doład na wyłączenia swoje, wolę,
 odtąd nas na ziemstwa przez sejm reprezen-
 towanego zgoda, obawiał¹¹⁾. Prywatni ci będąc
 reprezentantami i urzędnikami ziemstwa,
 różnili się, od takichże urzędników Dworskich
 { Stępców jakiego państwa słowiańskiego, kiedy
 jeszcze państwem było, obawiało się o utra-
 tę samowolnego istnienia, słowamiyszało
 się z sąsiadem irretakując się praw pewnych

---

¹¹⁾ Było to owe wyżej wspomniane już tuale (zwanego też premiu
premiu i p. Głosił książę nalski i oswiecimski; ze wsi star-
 toru mogińskiego dziedzienną, należą do niego jure provinciali
et hereditario Należ. dyplom. monast. Clav. Summe nr. 114.

na jego koronie. Kiedy stworzyszone "Księstwem",
stowarzyszające się "Korona" nazywano. Tym spo-
sobem powstało polskie państwo Piastów. Tym
sposobem się Litwa z polską Koroną stowarzy-
szyła; a z jedną i drugą, różne się nowou księ-
stwa łącząc, a nawet, jak Śląsk i Pomorze,
na obopólną zgodę lub mimo woli Korony odo-
warzyszając, następnie nas odtaczając od niej,
krywały pryncz polityczny z nią, wśact. Jakie
prawo miała gmina, ziemstwo, państwo itd.,
takie miała i Korona, tudzież jej reprezentan-
ci. Polegało to prawo na wspomnianem wyżej
godle, nazwanem z postępiem czasu herbem,
tudzież na prawnej negacyi, ~~tu~~ ^{się} ~~tu~~ ^{tu} mianowa-
nej w Polsce. To pryncz nadwójcie stało się
wielkiem bezprawiem.

W owego prawa bez jednomyślnej zgody repre-
zentantów państwa nie godziło się monar-
sze stanowić, lecz jednomyślność ta aż do
1652. większość zdań, odtąd nas mniejszość, do jedne-
go nawet zredukowana, głosu, zaczęła oznaczać⁽¹⁾. Herb

(1) Porówn. histor. prawod. II. § 397-400.

81

będąc jeszcze na czasów Długosza, godłem gmin-
nej i rycerskiej rodziny ⁽¹⁾, będąc dalej niemiłowa-
nym a nakoniec Korony znakami herbowym,
miał podobne co ueto, ale nie tak doniosłe
znaczenie. Monarcha wyciskać go karał
na piśmie urzędowem, niby na znak swe-
go przyzwolenia; co jeżeli się sprzeciwia
to obowiązuje prawu, urzędnik Korony,
który wyobrażenie owego godła na pieczęci
wyrzute u siebie chował ^(Kancelarz wielki Litwy) mógł znak nie wy-
cisnąć, a wtedy upadła wola monarcha.
Takież samo miał herb znakomity. Do ma-
jątków rodziny mieli prawo sami tylko her-
bu jej uczestnicy. Obcy nie mogli go posiadać,
jeżeli ci nie woleno na to nie dali. Repre-
zentując ród, mogli reprezentować i naród
skoro ich ten, zabrawszy się do miejsc na to
przeznaczonych, wybrał na posłów do sej-
mu, lub na Deputatów do sądów.

---

(1) U Długosza w Lib. Benef. II. 253. stoi: miles de armis i
woj; emblemes de armis Litwy Jelyn et Ogniwo.

Jedną się i de same przyczyny do upadku gmi-
ny, niemiłostwa i państwa przyczyniły. Upadła
jednodzielnosc pod brzemieniem ciężarów, któ-
re na nią, dwór nakładał. Upadła wiejska u-
bojejsza, a potrzebniejsza będąc środków do podnie-
szenia się, bo nie miała żadnej prawie oświa-
ty. Miejska choć również upadła, jednakże, po-
siadając w sobie siłę, udolata się podnieść¹⁾. Z
podobnych przyczyn co wiejska, upadł kraj ca-
ły: usunięcie monarchii dwudziestnej i zwieksze-
nie rady liberum veto, które nie na więk-
szości głosów, jak było dawniej, lecz na jedno
myślenie oparte, powiodły go do upadku. Król
sami monarcha, troszcząc się o własne tylko a
nie Rzeczypospolitej dobro, nie dbał o kraj, ani
dbać mógł, gdy owe veto, wyforytowane na bez-
prawie, paraliżowało wszystko, cokolwiek na
korzyść dobra kraju postanowić chciano. U-
padł zamiar podnieśnienia ludu wiejskiego,
handlu, przemysłu; reorganizacja stałobu, poli-
tyki.

---

1) Histor. prawod. II § 139.

cyi, wojaka. ^{Wojak reformy} Dopiero w drugiej połowie XVIII wieku
przedsiębrana ~~nie mogła~~ ^{nie mogła} sprawić skutku po-
żądanego. Kruczo, skiem na to szczegoly, i co-
niejsi pisarze o nich dobrze powiedzieli nau-
podnie, a co wnyrmkli wnyrmie sprostuje.

Z dziejami przemyslu i handlu powinno nas
bylo choc pobietnie obana ~~nie~~ ^{nie} swieto pojawia-
ne dzieło i szczegoly nie nas uogumlo, podamy
dodatkowo do artykulu po trzy kroć od nas gnie
indziej (2) skreslonego, króciutkim skio br echy opok
handlu polskiego. Pierwsza, która pomorsko-pot-
ska, najwizymy idnie od czasów najdawniej-
szych aż do wejścia do związku hanzeatyckie-
go kupców krakowskich (przed r. 1430). Druga
polsko-litewsko-gdańska, ginie w przeszlosci

(1) Historia handlu wszystkich narodów w ogólnych zarysach od
najdawniejszych czasów aż do r. 1860, przez Władysł. Gierszowskiego
kupca warszawskiego. w Warszawie 1865.

(2) W Pamiętnikach m. 11. 246, w pierwszym i drugim tomie ^{pod}
pod względem obyczajów, praw i zwyczajów ^{pod}
mina do Dziennika prawnego z r. 1861. nr 8 następne podane.

XVII wieku; najpóźniej punkt kulminacyjny w
wieku XVI. Trzecia, na wschodzie, w kra-
ju ograniczona górami handlu konnoy i
~~z państwem Polsko i Litwą~~. Rozwójmy opoki
te kolejno.

Drugi na północ ku sobie morze! Wabi na-
tę swoję nadbrzeżnego mieszkańca, który
puszczając się nań w czasie pogody i burzy,
w kolebce, dla reglugi i handlu zbudowanej,
kołysze się i buja po wielkim wód przestwo-
rze. Powierzchnia przestworu tego jest niby po-
le, na którym się, odległych krańców schodząc
ludy, bogactwa swe wymieniają, wzajemnie.
Tu niemi się, i cywilizacya, równie staroży-
tnych jak nowożytnych narodów, rozwijała
^{i wzrasta} dziś. Lud który osiadł w dolnej Łaby w
czasach przedhistorycznych, próbował snadk
szerzenia nie tylko na lądzie lecz i na wodzie,
wyryskując rolę, i nurty morza, skąd wydo-
byłymi produktami kupował. Dział się to
mogło już w kamieniczej przeszłości, jeżeli
pamięta że jeszcze przed Chrystusem po morzu
bathy

baltyckiem - kupcy indyjscy (wendyjscy? słowian-
scy) pływali. Chęć mieli snadź nadtabarńskiego
rolnika do kupowania Grecy, którzy, na kilka
wieków przed Chr., wiedząc, że bursatyn i na
brzegach baltyckiego morza zbiera, po niego
się aż w te strony na okrętach puszczali. Zda-
je się, że bursatyn zbierał tu i Gotów skan-
dynawskich. Wojowniczym duchem na na-
pływem innych Skandynawców, natłoczenia
Germania, wtedy się, snadź wrócił do handlu,
kiedy Rzymian pokonał. Korbiłki rasy
słowoskiej poszły dalej: nie tylko się bawem
rolą, lecz i przemysłem iudziei handlem
zajęli, a ci którzy nadbaltyckie, namieszkali
li kraje, zaczęli się trudnić nauką - korsarstwem.
(1) Owocem tych zabiegów było narodzenie się
niemieckiej, aż do nazwy swej z słowian-
skich spółek handlowych przekształconej

---

(1) Wiadomości o tem porbierat Anon. von 1801 w
w drucke dwutomowem Die Ostsee und ihre Küstentaen
der natur^{tw}wissenschaftlich und historisch geschildert. Leipzig 1857.

Hanazy.

Pierwsze dawny Niemiec słowiańskie wyrazu, od samego głosek *a*, *u* naczynajac się, kładł przed niemi przydechowe *h* (1), skąd na *qua* *circulum* pisar *h* *qua*, a nosowe *a* wyrażajac przez *an*, stworzył stąd Hansa. Wyrazem tym ubogaciwszy on swój język, ubogacił bardzo i Niemców, na grunach poobalanymych przez siebie słowiańskich miast handlowych, natorzyszy swą r. 1247. Hanze (2). Włpić o tem nie można, że kiedy Pomorze należało do Polski, handel jego wptywał i na nią. Miał więc nasz kraj ^{nowe} ~~niegdy~~ ~~z~~ ~~hanza~~ bardzo dawno, ale się ~~z~~ ~~hanza~~ pośrednio, przez miasto pomorskie, wrostł. Pierwszemu nrosić się z nią zaczął dopiero w lat sto po jej nawrocie. Kraków a mias. polskie przy szepił do niej pierwszaj (3).

---

(1) *Wła. opar. Henoin* (nazwa miedzy) pisme dyplomat. pomorskie z r. 1140 (w Cod. Pomor. Haselbacha nr. 16.) *Hanoion*

(2) G. Phillips Deutsche Reichs und Reichsgerh. wyd. trzecie w Monach. 1856. § 116.

(3) Andr. Grabowski, Kraków i jego okolice, wydanie nowe w Krakowie 1844. Patrz str. 31.

Czy dobrze się przemyślało to dla naszego kraju stało,
że jak cudzoziemski osadnik polską rolę, tak ku-
piec większe obsiadał miasto i z niego osiągnął
korzyści? na pytanie to twierdząco i przecząco
odpowiadają przedmiot ten w czasach najnow-
szych opracowujący nasi pisarze (1). Za mnie-
mam, że chce odpowiedzieć nam dokładnie, więc
od miasta odróżnić należy. Pomnę na to ~~dużo~~
co w czwartym i piątym tomie historii pra-
wodawstw o ludnie i jego w cywilizacji starowi-
sku; tudzież o wzajemnym do siebie stosunku
ludowych i szlacheckich posiadłości powiechniał,
prywatna cegielnia; że dla roli nie był wcale
cudzoziemski osadnik potrzebny, a dla miast
własnego stolic, był niezbędny. Od obcego bra-
wiemu rolnika nie było się czego nauczyć, i jego
emfiteury przydać się nam nie mogły, gdy
puste role właścicieli, rządowi będące brać w

1) Wygoda, rozprawa, o Hancie J. S. Bandzkiego w Lomii i Kocanikow
Twarogowskiego naukowca Krakowskiego i Trajnoszy Jadowca i Ja
giedo, wygoda, 1 3/4. nstew.

...wzrostanie mogła tylko, z małym
...złotkiem w przelocie, która je za kontraktem
wzięcia zacięła ludowi. Ale w organizmie
przemysłowca i kupca można się było nau-
czyć wiele, ~~gdy nam po odprawieniu~~ ^{Pana} ~~z~~
~~z~~ ~~Polski~~ ~~mały~~ ~~przebieg~~ ~~z~~ ~~tylko~~ ~~w~~ ~~głównie~~
~~i~~ ~~nie~~ ~~było~~ ~~nie~~ ~~możliwe~~ ~~nie~~ ~~możliwe~~. Dobrze więc
było im obcy przybywali, i że się po miastach
krolewskich, do których wtracać się sejm mógł
tylko wtedy, gdy miasto by sprawę swoją wyto-
czyły przed niego, rozgarnąć mogli swobodnie.
Nie ich w tem winą, że z przykładu któregoś
siebie dawali nie korzystał lud i szlachta;
pierwszy dla tego że mu przystąpi do prze-
mysłu i handlu nie dano, z obawy żeby nie
dla roli nie zabrakło gdyby się lud skłaniał ci
nąć do rzemiosł i kupiectwa (1); drugie przeto,
że dala w sobie umówiła, że ustąpiła za war-
szatką, tokiem mierząc a parciem towar-
nami.

---

(1) Histor. prawod. IV. § 189-91.

(2) Histor. prawod. V. § 202.

ważyć, szlachcicom nie przysłać ¹⁾ nie tylko
wiejskimi a własnymi produktami handel
prowadzić nie ubliża bynajmniej. Handel ten,
którym prowadzony, koncentrował się w
miastach inflanckich i pruskich, po największ
szej części do hanzeatyckiego należących miast,
takich jak Gdansk, Elbląg, miasto obron
ne, sercem miasta pruskiego będące, wielką
podporę królewskiego skarbu; albowiem ma
narcha pobierał połowę dochodów ^(pół) które tytu
łem podatku z towarów morzem sprowadza
nych (Pfalzeld). Elbląg pobierał ten dochód
w całości) dostawały się miastu. Pobierał prus
tego cło i tak nazywane, częściowo przez Gdansk
i Elbląg płacone ^(cały)

Przystępując do średniego okresu historii pol
skiego handlu zauważamy, że co się mówiło
o porozumieniu lub samo stosuje się do Litwy i Ru
si; albowiem i tu więcej na cudoziemcu

---

1) Histor. prawod. II. § 183. 188.

2) Leżniska prawa. pospolite. II. 10 § 13.

nie krajowem polegaj handlu hurtowy i drobny,
wzayli czystościowy. Handlowo tylko przekupnie się
na faktorem i maklerem dzielni trudniłi
gdy francuzowie tamtamtą zaprowadziłi z Ropy. W.
Tud krajowy, według nowoczesnego widzenia,
rządy z trójciami zasadami ekonomicznej po-
lityki nie zgadzającego się, rozmaite, różne przed-
sięwzięcia i środki, mające na celu rozporosze-
nienie handlowych stosunków, tudzież przy-
niesienie skarbowi korzyści bez uszczerbku
dla prywatnych. Z dobrem skutkiem zgodnie
przepisał targi tygodniowe i roczne jarmar-
ki (2); wskazał drogi któremi kupcy nagra-
nicki jeździć mają, ażeby komor celnych
nie omijali, i drogi te, lądowe, i wodne, w do-
brym stanie utrzymywać kaział; o składowych
miałach miał pieczę, baczno na to, ażeby

---

1) Białickiego sygn. sygn. numeru 22. francuzowie Okrę-
dili w pierwszym i drugim torze.

(2) R. 1422. w dyplomatar. Rygińskim i Mieroskim II nr 562.

forum annales et septimanales.

przyjemny kupiec; według danego mu prze-
pisu sprzedawał, a od składowego miasta uci-
skany nie był. Wtem bładnie, nie sprzątał głów-
nie handlowi kamienicznemu, a komitowemu za-
kazywał, albowiem miało być, że praca ta ma
wzajemnie z kraju pieniądzy zapobiegać.

Nawet projekt do prawa od Andrzeja Chamojskie-
go zrobiony uwięził nas: nie salachowców utraci-
li, ale w porcie mieścinian opieszali, lub nie wro-
tawczy się, szynkuje w mieście, i w mieście
lokiem mieścin, na waga je sprzedaje, i zmuszo-
no je wykonywać, na koniec, nie tylko salachow-
nin może mieścinianinem zostać. Lecz tenie
kładzie i te zasady: nie trudniący się, w mieście
sytuacja, na którą, nie terminować, lecz na-
używając nabywać jej trzeba, salachowstwa nie u-
traci, że kto w mieście fabrykę lub warsztat
taki zakłada jakiego w nim jeżenie nie było,
na koniec, nie wchodzący w towarzystwo han-
dlowe z mieszczanami salachowcem jak był
tak będzie, te, mówię, zasady kładąc ów pro-
jekt, dowiódł wielkiego jak na owe czasy postę-
pu.

pu. Dalej, projektując senat: aby dozwolono ma-
stom mieć rzędy handlowe, i na nich o do-
bru handlu, przemysłu, a особливо przemysłu
druku, wnioski o tem przynieść do sądu. W tym
projektu wskazywano, a mianowicie Krakowian
Bernaniowi, Lublińcowi, Karnieńcom Podolskie-
mu, Karsawie, Jorunowi, Łędańskowi, i tu-
i przodnu, wysłać Deputatów na sejm polowy
t.j. do trzechmiłowym miasta okryć dobra
ziemskie kupować mieszczaninowi miasta
województwskiego nie wzbronić. Te ~~projekt~~ ^{projekt} ~~idea~~
na rządowa z r. 1791 z katowickim, rozstrzy-
ła jeszcze ów projekt, stanowiąc: że sędziowie
sua nie utrąca, kłopotliwie się, jakiem bądź
zarobkowaniem miejskiem najnie, że i wresz-
cie zgoda królewskie miasta Deputatów na
sejm posyłać, i dobra ziemskie, gdziekolwiek
położone będą, kupować mogą.

Do tak dobre udało się Andr. Karnojickiemu
z urzędzeniem sechów; dla tego też praco-
o nich projektowanie nie tylko dalej od da-
wniej postanowionego nie postąpiło, ale się

naucze miedzi, cyny.

Tobrac zapowiedział, "nie cechy nie inne
go oznaczać nie mogą, jak tylko towary
swoje, profesji i kunsztu na pozwoleniu rzą-
du nawiązane", repus rzecz przez dodatek
"i celem ich jest zachowanie tych praw i
uwyczajów, od których dopełnienia zależy
utrzymanie i wydoskonalenie kunsztu". Pod
pokresem dopięcia tego celu, okowano znów
rzemiosła, wpisła poddałomemu, nakazując
wykonywać je tym, którzy się "nie uprzywi-
lejewali", czyli do cechu nie wpisali. Wyro-
kowanie o tem, czy kto wart jest przystąpić
do cechu lub nie wart, uczyni~~li~~^{li} rawistom
od majstrów cechowych, albowiem przez wy-
toczony o to przed siebie murusz urzędni-
ści rozstrzygać z dwoma majstrami ra-
dździów przybranymi. Rzemiosła, które cech-
u swój mieć musiały były to: stolarskie, kra-
wieckie, mrociekie, kusinierskie, ślusarskie, co-
walskie, stelmarskie, kołodziejskie, mieczniko-
(*rukhilavskie, szpadnicze*)
rymarskie, blaszarskie, szlifirskie, stolarskie, ka-

kotlarskie, samoclerkie, gumiennicze, szklar-
 skie, siodlarskie, garbarskie, mydlarskie, żur-
 skie, kominarskie, młynarskie, rzemieślnicze,
 piekarskie, cyrulickie. Prócz nich nie miał
 iżnieć naden inny. Kłanowicie dwa stado-
 rodawne cechy, rybacy i furmanki ^{cechum} smole-
 no, nie wiadomo dla czego. Kto się ~~z~~ ^{nie} ~~on~~ ^{nie}
 wał nie był liczony do szlachty. ^{nie} ~~nie~~ ^{nie}
^{liczy} Kto wykonywał tak nazywane nauki i
 profesye; będą lekarzem, murykantem, sny-
 cerzem, budowniczym ~~i architektą~~, malar-
 zem, nawet, tudzież, fabrykantem machin
 fizycznych, geometrycznych i astronomick-
 nych, na koniec druckarzem i odlewaczem
~~potrzebnych do druku~~ liter. Przemieślnik mógł
 samować każdemu nie cechowemu i sprzedaw-
 lowaru, który sam fabrykował z wyjątkiem pie-
 karzy i rzemieślników. Ci nie musieli brać dowodu
 do miasta mieszkać i chłopa obcego dwa razy
 na sybach (1).

1) Którę praw sądowych Andre. Karnojskiego D. I. art. 12. XII. XXIII-V.

Wiadomość o handlu bliższą podają Helmina
legum, statut pruski w tonie II historii pra-
wodawstw i rękopisu wydrukowany, trakta-
ty handlowe i obce i zawierane państwowi,
archiwa miejskie, itp. Dwa ostatnie rozdzia-
ły, dołąd mało znane, a mniej jeszcze do-
tykane w.

Lece, czemu kupowano? a czemu sprzedano i
jeżdżono na targi i na jarmarki? Wystawia-
no na sprzedaż wyroby ludzkie, nawet pro-
dukta już w czasach przedmonarchicznych.

Helarne wyroby są, bardzo dawne. Według re-
nania pisarza, drugiego po Chr. i następ-
nych wieków, ludy płońskie, szczerze jak się
nadaje słowiańskiego (2), miały wynaleźć spo-
sób czyszczenia ielaza, i zajmować się jego
wyrobami. Stynęty i kopalni tego kruszcu
okolica

10. O stosunkach z Anglią. Gazety, Warszawskie z r. 1859
nr. 166. Łódzianka z r. 1860 nr. 114. wspomniały.

(2) Biedowski. Monumenta wo. Litwie 1864. wydanie. Patrz
1. 16. 27 i z nim histor. prawod. II. 4. 229. porównaj.

okolice to same co ~~z~~ dziś na Salzkurg i w
Matopolsce, około Krakowa i Kielc położone.
Jako Tacyt (w Germ. 43.) daje o tem świadec-
two, a dyplomata z wieków X-XII potwierdza,
co mówią, o słynących w owej okolicy kopal-
niach żelaza, srebra i miedzi, ludności osi-
lastej, wyrobem się żelaza zajmujących sa-
mi). Wydobytą z nich stopę, którą przyna-
szano do cyru, w ilości niezmierzanej mi-
wiadomej konwoisarzom. Razgdy więc o
tem wiedzy z 1376. miasta hanzeatyczne u-
mieszczone wrocławskich, legnickich i kra-
kowskich W. Wywarano z tego usój, soli
soli (2), ~~woklana, spawane~~ ³ ~~part~~ ² ~~Włocław~~ ⁴
~~stow Cirotoży~~ ^{Sudawa} z wod wielickich i białogórskimi.
Tamże kopano sól następnie ludność włośc-
kiem, gdzie się dziś nie kopie (3). Huty, fryszer,

11) J. S. Bandkiewicza dziej narodu polsk. wydanie trzecie
w dwóch tomach. Pecz. 1. 313.

(2) Tacit *annal.* XIII 57

13) R. 1352 w Ródki, dyplom. mamonieck. nr. 88.

ki i warsztaty kowalskie, są, czego w dziele
Długosza (Liber Benefic.) wspominać.

Po zezwoleniu ptołno ~~fabryk~~ ~~starost~~ ~~wygraw~~ ~~sta~~
nowi wyrob dawny. To męskpowato Anoneta,
jeden z wiceku ~~AN~~ (wtedy bowiem był Hol-
mold, który to opowiada w swej kronice 1. 38.
stał się siejka dnu ~~wygraw~~ ~~starost~~ jest bar-
dzo dawna. Najdawniejsze dyplomata mówią
nawet o czynach dnu optacanych. Według
Tacyta (Germ. 17) tniący ubior przystał najwie-
cej niewiaśtom, a składał się z watku nie-
awno farbowanego. Głównie ubiór męski
w skanki czyli sukna farbowano na ubi-
bione brzy, kolory, sakartotny, zielony i bru-
natny. Handlem ich głównie się postawili
wielkopolski Kościuszko i małopolski Kraków,
które sukna znajdowały w 1395 roku
wielki w wielkim Nowogrodzie. Po-
nieważ sukni fabryczne pierwszego
miasta przystawili sobie innych w
sukiennicy, Król dał im w siebie sukni
fabryczny, i surowo nakazał innym fabry-

kom ktas' go na swoich wyprawach.

Między surowcami płodami odznaczają się
wydobyte na uprawy ogrodów i pól, dalej wy-
chodowane w stajniach i kłachach, na koniec
zebrane w ulów itp. Lubo późną dostał nas
o nich wiedza (2) gdy jednakże znajdujemy
o nich bardzo wczesną w sąsiednich pisa-
rówzmianka, okoliczność ta upoważnia do
wniosku, że co uczone Niemce, o wpływie cy-
wilizacji Słowian na Germanów dawnych
powiedział (3), można to do pradziadków
polskiego pierwszorzędnej doby handlu nastoso-
wać wysnuwając. Uczony ów wziął za
wzrostek opowiadania swego wiek ósmego, w
którym Bonifacy z. Apostoł germański powie-

---

(1) J. S. Bandtkiego dzieło tamże. R. 1243. 1472. ¹/Hawynski.
Codex. maj. Pol. nr 20. 132.

(2) Krytykaj'com o tem w dziele mojem "Polska pod względem o-
byczajów II. str. 292-313. Lustrów 345-354. ¹/Hawynski.

(3) Fr. Kruse w Deutsche Alterthümer, Halle 1826. nastp. Z. tom
mu 2. II. dzieła tego poszyły się dla nas ważne.

dawszy w 724. p. Chr. Turysygię, nastat w tym
 kraju na wysokim stopniu będące, przez
 tamiecznych miewkanców słowiańskich wy-
 doskonałone rolnictwo. Si wewrzeni przez się
 tego męza do uprawy frankońskich nad Re-
 nem leżących pustych ^{zami} powoli w tłumie wiel-
 kim ^{ich} ~~gdzie~~ ich powołał. I wkrótce nakwitło
 tamże gospodarstwo rolne pod ręką ludzi, któ-
 rzy się wybornie znali na karczowaniu las-
 sów i uprawie nowo ród wydobytej ziemi,
 obciewając ją ziarnem od przodków swych
 z Tracji do germańskich krajów niegdys
 przyniesionem. Pod ich ręką uprawa lnu,
 i chłodowanie pszenic udawało się wybornie.
 Turyskie konie poprawione przez wschodnie
 stadniny staraniem tychże Słowian, ucho-
 dziły na najsilniejszą, najprężniejszą, naj-
 straszną. Oni też pierwsi brudnili się nad
 rzeką, Salą, warzeniem soli, i pierwsi mły-
 ny i ogrody założyli w Germanii; pierwsi za-
 jęli się chowem bydła i rzemiosłami, a mia-
 nowicie ciesielką, ślusarką, kowalstwem.

Predmioty wyrobów przemysłu i handlu doby
drugiej, tem się od wspomnianych w dobie
pierwszej różnią, że wypracowywane po-
miastach szły na handel wywozowy, a wy-
konywane po wsiach konsumował lud we-
wnątrz kraju. Obrar drugich nie mile robi
wrażenie (1). Wyroby do których naukowego wy-
kształcenia, potrzeba było, są bardzo matorna-
ne. Właśnie wiadomość o wynalezieniu oko-
to r. 1370 sposobu robienia papieru ze szmalu,
przez dwóch Haliexanów, od angielskiego pi-
sarsza (2) podana, dowodziłaby żeśmy już w XIV
wieku

---

(1) Zobaczyć w Bibl. Warsz. r. 1858. t. str. 275-7.

(2) Morisonii plantarum historia Oxonii 1715. Druka tego
nie czytałem. Tytuł jego wskazał mi s. p. Wacław Hanka. Wniem
na str. 239. ma stać: że dwa Haliexanie (ex Galicia) Antoni i Michal
mieli wynaleźć papier szmaciany (charta ex linteis aqua infusa confe-
ctis). Lecz czy się przez to ma rozumieć nasz, nad Dniestrem, lub nad
rzeką Tysar w Stowaczyźnie karpackiej, potożony Haliex? (patrz rozprawę
A. Bielowskiego w Bibl. Ossol. we Lwowie 1862 w tomie I str. 1-155) lub
czy Galicya hiszpańska? odgadnąć nie mogę, druku nie czytałem.

wieku mieli swoje papiernie (w Rosyi roku 1677 pierwszą papiernię założono w Moskwie⁽¹⁾) gdyby można z pewnością powiedzieć, że wspomniana przez nas Galicya leżała nad Dniestrem lub w Karpatach, a bynajmniej się, przez nią, nie ma rozumieć hiszpańska. Powstawały coraz to piękniej wydoskonalone, coraz więcej pielęgnowane fabrykaty sukienne nad. które król rozciągał całą opiekę. Przestrzegał tego ażeby zagraniczni kupcy krajowych fabrykat, w nabywaniu wstępy podkupując ich, nie krzywdzili, ażeby się maksymalnie i wszelki kosztowno trzymać przepisów⁽²⁾. Opiekę tę rozciągał i na rzemiosła z których kusińskie i szewskie w krajach północnych popytujące najwięcej, uwzględniano wyroby⁽³⁾. W końcu utworono um.

(1) Patrz dzieło przez Komisję archeograf. w Moskwie 1844 pod tytułem *Исходы государев и великих князей, в реестрах п. в. бумажнаго мелница.*

(2) R. 1513. 1523. 1552. w Raczyńsk. Codex major. Polon. nr. 140. 147. 156.

(3) R. 1189. negotiatores pellifices, sutores w Meklenburg. Urkund. nr. 148. Cech kusińskich w Krakowie między wszystkiemi prowadził J. S. Bandtk. dzieje I. 372.

gę na produkty surowe, tudzież na artykuły
 wytworzonego handlu. Dla nich w XIII już
 wieku na Pomorzu, a w XIV w Polsce ukladano
 taryfy, "instrukcjami celnymi", u nas nazy-
 wane. Od wytworzonego w nagłej tylko potrze-
 bie dla nasilenia skarbu Rzeczypospolitej, od
 przytworzonego zawsze pobierano cło. Artykuły
 obu handlów, rzeczonymi instrukcjami obje-
 te, nie tylko są dla historyi reglugi ⁽¹⁾ lecz i,
 osobliwie polskie i litewskie, dla produkcji kra-
 jowej, fabryk i rzemiosł, tudzież obywateli i
 rycerzy, wielkiej nader wagi.

Przedmioty wyrobów przemysłu i handlu doby-
 szcziej, czynią, częścią, smutne wrażenie, czę-
 ścią, okazują, dowodnie, jak handel Polski i
 Litwy wychodząc w rok krajowców dostawał
 się obcym dawno w kraju nasiedziałym narodo-
 wiciom. Drobnym przeszedł do Żydów, kurbowy
 przeszedł na udział miast pruskich. Ważne pod-
4

---

(1) Osobliwie instrukcja pomorska z r. 1250-1309. w Rod.

lym węgłom są dnieta litewskich pisarsów
Ludwika z Pokiewia i Jaroszewicza (tudaż
historja handlu gdańskiego przez Profesora
Hirsza utwierdza a w Gazecie Warszawskiej (z
r. 1859. nr. 83) streszczona. Ostatnie żyłkarze dro-
gi handlowe z Gdańska do Polski aż siedmio-
traktarni, a na Litwę krzema, przez miasta
inflanckie, przez Kłajpedę (Kłajpeda i Sytyga, na
koniec przez Kowno prowadzące. Handel był
po większej części namienny. Polska i Litwa su-
rowych dostarczała płodów, a za to, jak instruk-
turne uczę, brata sabyt kowce, lub do rycerskiego
zremiostę przydatne towary. Hanna, wyzyskiwu-
jąc tak ten jak i gdański handel, upadła w
reszcie, rozwiazawszy się około 1630 roku. Wtedy
nowi za wodnicy Holendrzy i Anglicy wystąpili,
i gdy nie mogli gdańskiemu, zakodzili in-
flanckiemu handlowi (1). Głównym krajowym
wyrobem stala się heran gornatka, a z re-
miostki ~~która~~ się na granicę, w Moskwie oso-
blione

---

(1) Rozbory diet przez Pacha Lelowela w Pozn. 1844. wydane. Patrz 173.

blowie, ustawiło, ~~stagnął~~ ~~coś~~ ~~brak~~ ~~kiw~~.

Tricję dochodów ~~przebiega~~ ~~rozważamy~~.

Siemig^o z której Król miał *cinquant* na rok, osobę dochody, nastat *pułtę*, *albowimy* według uwagi wyżej zrobionej, cokolwiek byto mało drżonej, należało do gmin i alodyalnych wtaścicieli. Tracować więc w roli mienia, czyli, wżnien być postarać się o to, aby w niej pracowano dla niego. Biorąc się do tego z wielką starannością, doszedł do wybornych rezultatów. Według najdawniejszych dyplomatów i tak przeliczamy (przechodzą, jak wiadomo, X-XII wieku) były to role, jak można było najłatwiej zagospodarowane, przynoszące do kasy w karacem i ciągniętej ^{no} ~~przebiega~~ ~~rozważamy~~ *trick* *stak* *zwoanej* *anfydysu* chej (sprzedaż chleba) i mokrej (sprzedaż trusków); dalej z czynszów dzierżawnych, z bydła skhodowanego od osadzonych po folwarkach pastuchów, z piskolnictwa, rybostwstwa, polowania,

---

(1) Patrz dzieła Kotowskichina: O Rosji ¹⁸⁴¹ ~~rozważamy~~ Aleks. Michajt.

targów. Takie dochody osiągnął już w starożytności
dóbr Bolesław Chrobry. Jego następcy pomno-
żyli je. Kowali stadniny, handlowali produk-
tami, przechowyując je w komorach (*camera*
cellarium) - spiżniach i t.p. Cokolwiek w ten sposób
czyniło osadnikowi grodu lub miastu, płacił w ten
sposób, w naturze, a wypuszczało do obrotu
banki gotyckie, twardym i cennym. W miarę
postępu w cywilizacji, zastawano placenie czyn-
szu produktami, a wchodziło w użytek i pla-
ciło się pieniądzem (1). [Nów odkrywano do niedawna
dla. Już nie tylko wywarzano ~~sól~~ tylko sól,
lecz ja, twardzi twardzi kruszec drogi, kopa-
no. Obie kopalnie dobrze procentowały. Same
zupy wielkie przynosiły osiemnaście tysięcy
grzywien srebra corocznie, a tyle je zwykłe
wydzierżawiano) 10, rachując każdą grzyw-
nę, na talarów dziesięć dziesiętej stopy, wy-
mienno

---

(1) R. 1238. *que vulgo stan iace nabraea sic monasterio vel pgo usque
dritkom in annona solentur sed dista hereditas non solvitur
si in argento. Diplom. monast. Mar. Tumb. nr. 16.*

niesie ogromna, jak na owe czasy sumy.
 Rozmowa wielki musiał być dochód z roli po
 radlonek mowmy, gdy na nim Książęta nad-
 labajscy popracowali. W Polsce malał ten
 czynsz, a zupełnie zmalał, jak w drugim to-
 mie historii prawodawstw (§302-3) rzekliśmy,
 po wydaniu przywileju koszyckiego, aż wresz-
 cie doszedł do niczego. Wtedy to wzrósł się
 go zupełnie Władysław IV, mając w sobie
 inąd, jak się w tomie czwartym historii pra-
 wodawstw (§364) mówilo, znaczenie, że nie unie-
 sze od listy cywilnej dzisiejszych Królów prus-
 kich, napewno one dochody. Listę, owa, po
 rozdzieleniu skarbu na królewski i królestwa
 uložono.

Należałoby choć pobieżnie i skarbach obu po-
 wiedzieć; lecz byłoby to, jak mniemam, zbyt
 niem, gdy o nich w tomie czwartym historii
 prawodawstw, doryć obszernie mówitem, i
 gdy pisano w tym samym ten artykuł umiesz-
 czam ~~zamiast~~ rozwinąć się szczegółowo o
 drugim, ~~ten tekst~~ ~~składowa~~ w artykule, Rys

historyczny budżetu w Polsce¹⁾ przedstawiają
 cynn. Oba więc rze skarby, pomijając, wrócić
 natomiast uwagę na wyżej wspomniane po
 radne, dla wykazania, że nie było ono wad
 le tem na co go podają, i skutków jakie mu
 przypisują, nie pociągnęło na sobą.

X Mniemat Longrich i na nim powtórzyli
 innysej pisarze, że poradne było podatkiem
 i że po ~~obdarowaniu~~ ~~niem~~ szlachty, napel
 niał skarb królewski sam tylko doctód, ja
 ki mu naród przemaczył⁽¹⁾ i Mniemat H.
 Bandtkie⁽²⁾ że poradne tylko gruntowchlo
 skich było płacone. Lecz jedno i drugie mni
 manie jest mylne. Poradne bowiem było
 czynszem (*exactio*) a bynajmniej podatkiem
exactiones⁽³⁾, lub, innemi inoćwac słowami

(1) Longricha Prawo polskie II, 10 § 3

(2) Hist. prawa polsk. str. 385.

(3) R. 1454. *exactio regalis de quolibet manso duo grossi*, r. 1456. *exactiones*
 zwany

alias pobor^u Bandtk. już pol. 294. 294.) *Contributio publica* (w stat. marz.
 a pierwszym wyrażeniu

tomie 42.) *Wawrz. z Przymowa* (w hist. praw. II. 287) *po pobor placicie*,
 a drugim *czinż nas Krolewski placisz*.

Pod ceną re-
 gis wyrażenia.
 29

było wolędy podałorem kiedy się zamieniło w
 puchor. Wówczas wszyscy bez różnicy
 Król, książę i Książę i dobru posiadaczom przez
 siebie i musieli go płacić, albowiem nikt nie
 mógł być od składek przez sejm nakładanych
 wolny. Tracąc się, książę miała w porządku
 jako czynszem; ten bowiem był własnością, kro-
 la i mógł być od niego larowany. Król Lu-
 dwik najmiejmając ten czynsz do dwóch gro-
 szy, darowiną, przez to w dochodów swych w-
 czynił. Salachcie płacił od kad skarbowi ma-
 to, brat jak się to i dziś, w dobrach tytułem
 odpadków lub majoratów od rządu nabycia-
 nych, dzieje czynsz dwój; lub, w kapitalizo-
 wawszy go, karał sobie w górną wplacić:
 stąd powstawali dwójacy Soltysy, jedni kło-

---

(1) Hjarz narodził w Kole r. 1458. odbyły (Bündtke. juł. pol.
 304) stancow: Item de regalibus et reginarum, ac
prelatorum, baronum, nobilium, militum et sex-
ingenarum Majoris Polonie, de quolibet manerio pos-
sessionato dare tenebuntur per sex grossas.

króć

Sam Stanisław August musiał z tego dyploma
miał luterzyński stał się grobem zrurowania
brzoja, na którym się wznosił odłamek a.
nawetki, że z przynajmniej in dyktu Dora

grofów pdałom, skarb publiczny nie
mógł być nigdy
napędziny (n) "
Lecz grofów owe
jako czynu, nabo.
ry i ~~prze~~ ad-
różnie od grofów
systemu publiczna dawna-
maga, i wie dżioi
"tem, że gdyby z
nich dyktu brzoja
władza na publiczne
publika, byfalszy
guztęj seccie dla
dwa, jak byda.
musimam że do
kardę przynia, ale
różni przynia. Nau-
cona tu myśł wia-
na być w osobnej
monografii wra-
wizda. Nie ma-
jar na tu czasu,
zakładam wstępną
jej ciny, przy-
daje jednę ię-
cze i drugą uwa-
gę.

ry. wcale czynu nie płacili, drudzy, kto
saj (probiertali go od kmiści, swoich poddier-
kaiwów) Toż samo bywato w miejskich na-
monarchych rolach zakładanych władach, bo
i te, z góry się optaciwszy, bywały od dalszych
dla drivednica optat. wolne. Kto nie mając
kmiści, uprawiał rolę na swój rachunek pla-
cit jak kandy inry (s). Co równieżywszy nie po-
... y ac. dwory nie nie płacili, lub, jak nawet
(Całami, w latach napewno nieurodzaju.
kmiścijskiej. Król czynu, a w latach dep-
sajch powiększał go. Pierwszego, ażeby nie

- (1) R. 1430. tamże 228. ³⁰¹ *Sculptis quos ut hujusmodi*
Tutione duorum grossorum voluminis esse liberos, exceptis
r. 1472. tamże 311. *Si quis tamen advocatorum kinetho-*
nei habuerit, non erit ad hanc solutionem adstrictus.
12) Tamże ex agris civitatum et oppidorum ex qui-
bis civilis contributio non solvitur.
13) R. 1458. Item terrigenae agros colonas et kinethones
non habentes, a quolibet aratro per duos grossos da-
re tenebuntur, tamże 305.

(4) Wdane do 400 krola dawna kłose do (zakładów) (patrz Dziel 109. D.
str. 919) wyprzed.

Stic mogla sie uranu pojac w ten sposob, ze
 placic ma od lamu wiecej nad dwa grosze iro
 sumiawszay wresztie, ze tu idzie o przyszlosc rza-
 dowi w pomoc, nie wolita na podatki poborem,
 narywać się od lat majacych ze go na jeden
 rok ["] pobrac ["] przyrzeczeno, narywać się od lat
 majacych. Tymowita zobie atoli, ze to w przy-
 mus nie wejdzie, czyli ze na kazdym razem
 wykazywana bedzie potrzeba placenia wiecej
 nad dwa grosze od lamu (1)

Pisarz czeski policzył do statystyki i prawo,
 bardzo slusnie; w prawie albowiem przes-
 glada się jak w zwierciadle duch narodowo-
 ści. Poniewaz krytycznik moze się z drescia
 praw polskich obernać, z samych nawet
 do historii prawodawstw dodanych skarni-
 ków, przeto dacć tu będzie tyle o tem pra-
 wie powiedzieć, ile potrzeba na sprostownie

---

(1) Quod hujusmodi gratuita subventio, neque prejudicialis
 esset juribus et libertatibus militum, neque ad debiti necessi-
 tatem in posterum traheretur, Dlugosz w księdze X. 180.

nie artykułu p. Seweryna Markiewicza wyżej
nadmienionego; a rzucającego pytanie na-
czem istotnie zasada prawa rzeczowego po-
legata w Polsce? Rozwiązując je autor się-
gnął do początku prawodawstw europejskich
najprawkonitniejszych, jakimi są, rzymskie
i mańskie, lecz prawdy nie dosiagnął, dla tego,
że Arzecz i prawodawstwo tych cyli stworzeń-
skie pominał.

Kolonia, a na przeciwoch Krymian i wo-
jactwa, będąc w Stryi, w czasach przedmowa-
nych, do Galii przesiedlona ludność, gdy
w blizkiej okoliczności umysł pracowniczy w so-
bie wyrobila, zdolata wkrótce dojść do roz-
woju rzeczowego prawa, i w niem własność
od posiadłości oddzielić. Dalej postąpiła ta
ludność, gdy z barbarzyńcami nad Dunajem
zamiarkatymi rozpoczęła boje: wtedy bowiem
~~związując się~~ z podzielną, własnością, Kol-
winizte stał rzymskie prawo emfiteutyczne,
i osadnicze (jus colonatus), na czynszach oparte,
dopomogło nrazem do rozwoju lepszego

sad racjonalnego prawa, w Europie średniowiecznej ukształtowanego.

Wojna dała początek podzieleniu własności. Zwycięzca zmusił zwyciężonego rolnika do dzielenia się z nim przychodami, przez uprawę roli, w ziemi wyciągniętej, a zmusił tem łatwiej gdy się stał przez wojnę chrześcijanem zwyciężonego. Tak było u barbarzyńców nadduńajskich, ale wyjątkowo tylko.

[Przed nimi panu-
jący w Frakii,

to przed najściem tu Rzymian. ^{i t. d.} Skryta zabierał część plonów tytułem haraku ^{zamieszkanemu tu} dworjakiemu na czasów Herodota (rolnikowi). Jeden z nich zbierał nie dla siebie lecz na sprzedaż (dla zapłacenia czynszu?) siewał, drugi nasiewał rolę dla siebie.

Byli też tu na czasów Józefa Flawiusza (umart roku 93 po chr.) tak zwani Polisci (pół mieszkający?) własna, rządy, bez wyzwania do tego niewolników, rolę uprawiający.

Wszystko to było nowością dla Rzymian którzy po rozmitowaniu się w wojaczkę przenieśli

przez niewolników albo najemników rolnego gospodarstwa (1). Obraziliśmy się z podziałem własności między czynszowika, a właściciela, u siebie go wprowadzili (2). Trzecią kolonizację u nad dolnego Dunaju do krajów nad Łabą, i nad Renem położone z jednej strony przedsięwzięte, a przez takie z drugiej doprowadzone nad Dniepr i Wisłę, nakoniec przez rzymskie infiltracje porównana w średniowiecznej Europie posiadłości, własność, z tego źródła, a bynajmniej z lenności lub opieki kościoła, jak na piśmie francuskim Markiewicz (3) powtarza, ~~zawęża~~ ^{zwęża} ~~pozwęża~~. Mylnem jest co mówi o Polsce, twierdząc: że gdyby się u nas była rozwinęła lenność, a nabyliśmy byli własność po-

(1) Rzymski prawnik Ulpian (fr 1. § 22. D. de vi et de vi armata. XLIII 16.) mówi: *Quod servus vel procurator vel colonus tenet. Dominus videtur possidere*

(2) Patrz hist. prawn. P. § 122. 125.

(3) Ekonomista r. 1866. III. str. 113-14.

drzelona, co gdy nie nastąpiło, przeto nie
analizujemy innej nad pochodzącą, a nadan
re ducali, polonico, theutorico. Mylnem jest
co mówię, głosić, że własności ¹²⁴⁷ praca
podzielonej nie było własności podzielonej w
pewne ściśle oznaczone formy, jak to miało
miejsce w prawnodawstwie rzymskiem i nie-
mieckiem (1). Teraz pytam, czy lenność niemie-
cka, i na jej wzorze ukształtowana czeska
i węgierska (polskiej i rosyjskiej lenności nie by-
to), inna, jaką, od starosłowiańskiej własności
¹²⁴⁸ podzielonej (wynalanty? lub czyżby w niej in-
nem prócz zaprzągniętego praca sił pod-
daństwa, odznaczęły? Właśnie ta, nasłado-
wana następnie od Polaków, spotwarzyła ich
starodawna, podzielona, bo czyżby praca, praca
snoć. Określito ją, prawa, a, jak dobrze sam
zauważył (2), spotwarzyło bezprawie, które się
do nas również praca nasładownictwo nakra-
26

(1) Jarmie str. 124-5.

(2) Jarmie str. 125.

dlc. Rozumimy to.

Potwierdzenie w jakimś się, i temie w. Kandydaci
 znajdował, naprowadziło go na taką zasadę
 własności, jaką miał Rzymianin przed pój-
 ściem nad Dunaj: przeciwieństwo Stowianin zna-
 laż się w potwierdzeniu takim, które ^{tylko} ~~na~~
 posiadłości mogło rzeczowe jego i przeciw prawo.
 To też w dyplomatach, uposażenie arcybiskup-
 stwa grickmienieńskiego ≈ 1000 i biskupstwa ka-
 jawskiego ≈ 1030 . (nad Kłóreni Papier ≈ 1136 . 1148.
 swoją, rozciągnął opiekę) ubezpieczających,
 jest mowa tylko o possessiones, choć wyraz
~~heros~~, dziedziectwo (dedina) już na Chrobrego
 nane były w Polsce. Wpływ rzymskiego pra-
 wa okazał się nie się na posiadłość k. $\approx$ prawa
 najmu i dzierżawy (locatio, conductio) napięty-
 wano. Kto ją, dzierżawę obowiązuje być płacił
 czynsz (tributum), ~~dać~~ ^{już nie musi dać} (zapomnienie Królewskie
 mu skarbowi (pomocne) gdy o to wezwany zosta-
 nie a ustąpić z dzierżawy jej, ~~co~~ ^{dobrze} na
 sprzedaż. Kto tym warunkom czynił radowy,
 a nie rachowała potrzeba, ażeby go ruszono
 z miejsca

z miejsca, nie mógł być z niego regowany,
miał albowiem, jak się dyplomata i urba-
nyusz wyrażają, dziedzictwo (hereditas)⁽¹⁾, czy-
li ciągle posiadanie napełnione, które się
i na wyciek spadkobierców przelewał dzie-
dzicznem prawem podobato się nazwać:
z takiego prawa nie było nadowolone do
skreślenia i włachta. Tymczasem więc, Bie-
kupcom i Opatom, tudzież, ze świeckich pa-
niów tym, których obdarować chciano, dawa-
no tak zwane prawo książęce, wyższe nad
posiadłość (dziedzictwo), ^{z nie nabywaniem} bo dające własność.
Pierwszy przykład takich nadania dyploma-
ta: Stowian nadtabańskich wskazyja; Ułoo-
miono arcybiskupstwa hamburskiego dobra
za karę za naruszenie pokoju, od czynszów,
od obwin: ku wysaukowania i wydawa-
nia po dawnych na uprzywilejowaną, ro-
bót ubiegłych, o: cół, od poręczenia że się,
w uprzywilejowanym majątku ubieg nie

(1) Hist. prawod. II. § 99. Codex diplom. Silesiae IV. str. 62. 255 8.

10
wykrywa¹¹⁾. Uwolniono dobra klasztorne i
biskupie osadników niemieckich. od składek
pieniężnych monarcha na obronę kraju i
utrzymanie duchowieństwa dawanych wyna-
co on skądinąd fundusze obmyśleć musiał. Toż
samo w Polsce nierawodnie nastąpiło, albo
wiem w dyplomatach uposażenie arcybiskup-
stwa i biskupstwa kujawskiego utwierdzają-
cych nie o jakichkolwiek opłatach i ciężarach
nie stoi. Opactwo tyńskie nowo r. 1086 upo-
sążając wyrażono: ne dane mu na fundusze
gminy stróż dlań czynsze i pomocne opła-
cać ~~winno~~^{winne 40%} ~~winno~~. W późniejszym czasie uwolniono
opactwo mogińskie nawet od podwój pod-
wiktuaty w czasie wojny za dworem mo-
narszym prowadzone, i pod więzienia oku-
^{tych}

---

¹¹⁾ R. 837. „Meklenb. Urkund. nr. 3. freda, tributa, man-
nonticos vel paratas, teloneum, fidejussores.

¹²⁾ R. 1189. potacum meum id est. argentum ad defenderendum
meos homines, r. 1224. de collectura Sclavorum que bisco-
p²⁶ ~~poum~~ ²⁶ ~~poum~~ (biskupica). Dicitur, itania 115 1118 378

tego w kajdany dostarczane; na koniec od skła-
dek na wojsko i t.p. (1) ~~ustalano~~ go. Takie u-
pożyczenie mikołowskiemu przybyszkowi, Michfrydo-
wi rodem Niemcowi, czyniał Karimira Sprawie-
dliwy, niemając: nie nadat go dziednictwem ale
od wszelkich ciężarów i opłat na rzecz mo-
narchy, ponoszonych wolnem (2).

Id ręki duchownego i świeckiego pana, dzier-
żącego dominium i possessio, dostawała się,
właściciel, albo posiadłość tylko. Ręka słu-
cica koczowniczym przywilejem obdarowanego
dawała sama, tylko possessio; monarcha bo
wien zachował sobie prawo monarchnie nad-
awania jego własności, majomości. Skąd
wynikło: że jakie kto prawa do rzeczy posia-
dał, takie na drugiego zlewał; że posiadają-
cy własność mógł ją sprzedać, darować i t.p.,

(1) R. 1243. preuod militale w księż prawod. II. § 152. Dipl. Clar.

Tumb. nr. 18. r. 1334. liberamus a wojna, tamże nr. 60.

(2) Dedi hereditates et in eis libertates ab omni exceptione iuris
polonici ad dondum Ducem pertinentis.

a posiadający dzierżawę, mógł tylko prawa swe
ustąpić do niej. Zwyczajem drugą, wydzierżawia-
no tylko na umówiony o to czynsz w pieniądzu,
drogach, produktach, robociznie lub usługach,
dzierżawca niem jak się wyrażano prawem (krem-
cy brali zwykle dzierżawy takie) lub czasowem
tylko dając dzierżawę ¹²⁾ ~~to~~ ~~prawnem~~. Oba naby-
cia różniły się od alodialnego dziedzictwa.
Peto o tem w dziele Długosza (Liber Benefi-
ciorum) i formnikach prawa ówczesnych. Do
zaważenia jest, że jeszcze projekt Andrzeja
Lainojskiego szeregótowo o nabywaniu dóbr
nieruchomych prawem spadku i dziedzictwa
rozprawia; i w XVIII bowiem wieku w Polsce nie
kiedy spadek bywał dziedzictwem na dzialach
opartym; albowiem puścizna i odumarli-
na trwały w niej mocy

~~Wiek XVII i pierwsza połowa XVIII. jak w całej Eu-~~
~~ropie tak i w Polsce okazywała się nieprzychylna~~
~~działom wiejskim~~ Gdy po uchyleniu poradnego
przeszła szlachta być zgola czynszowniczką, wra-
dowa, nie widziała w tem interesu własnego dzie-
69

by zamieszkał rekrutów pobierał czynsze, i utar-
twić ludowi środki do opłacania lekarskich
Chosnem uciążała go dowolnie, przenosiła z
lepszych gruntów na gorsze, umów nie był
ko stownych leca i piśmieniowych nie znała
i szukać na to u sądów sprawiedliwo-
ści nie dorozumiała. Książę to bezprawnie pro-
jekt to prawnie i podstępnie. Książę Rügen, a co-
on postanowić radził, sąsiedzi Polski którzy
się jej krajem podzieliли, postanowili w są-
dach zabierać. Nie dali oni ludu wygnać z
miejsc, ani poddaństwa ani robocizny
mu ~~nieśli~~

Pozostaje do pomówienia jak państwo we-
wnętrzne przez policyę, zewnętrzne przez silę
zbrojną, w pokoju utrzymywane było.

Jak było w Rosyi, tak we wszystkich kra-
jach starożytności miało państwo poli-
cyę wiejską, od miejskiej oddzielną. Sta-
ro Polacy na czele pierwszej Starosta, na cze-
le drugiej Jęzick, dopóki miasto było grodzem,
dopóki prawo municipalnych nie mięło. Gdy

ze na pośredniczym niemieckiego. prawa uży-
 skato miasto, wtedy pierwotna policja miasta
 a druga, styczność o tyle, że do Starosty nale-
 żał nadzór nad ziemianami w mieście nie
 tylko czasowo lecz i stale namiestkajmy, a
 Burmistrz samych tylko mieszkan. oglądał.
 Jak nigdy bywało i w krajach niemieckich.
 Sędził Słowian w samych miastach, mo-
 narcha lub jego Starosta, a mieszkan. Bur-
 mistrz. Obu sam księżę panujący stanowił
 niektórych z tych miast. cech rybactwa pro-
 dował: tak w Porckimie⁽¹⁾. Porównanie, między
 a polskimi cechami rybactwa widziemy wielką róż-
 nicę. Cechy rybactwa włozyły w uložony pro-
 szenie statutu i ten warunek, że każdy członek,
 a jego prawa prz. p. i. wierzchożnia więc każdy
 płaszczyś można było sprzedać za trunk⁽²⁾, albo pił
 i gdy który z nich oddać musiał co wypić,

(1) Pierwszy się Advocatus, drugi Profectus nazwano r 1249
 w Meklemb. Urkund. nr. 559.

(2) Parchim, r. 1230-40. tamże nr. 384.

winien karę, ponieść pieniądze. Przepisy i ustawy porządkowe miast polskich, a osobliwie Krakowa, nie widziały potrzeby stanowić coś podobnego. Objęty postanowieniem o cenach wszelkich towarów, żywności, tkanin, ków, raptaty rzemieślników i t. p. W. Postawione na warsz ustanowionym r. 1780 Komisjom Dobrego Porządku (boni ordinis) do wydawania ~~sta mia~~ ^{awari-} nad któremi wyłącznie sprawowały władzę. Niemska policja dawny swój skład w historii, prawodawstw opisany zachowała.

{ Obrona kraju polegała n początku na ludzie, następnie na nim i na narodzi; w końcu na drugim wyłączeniu.

Rolnik był do odparcia napastnika zawsze gotowy, ale się na zdobywie nie puszczad. Ke. więc Swewowie w powiatach stu osiedle ni, a każdego rok rocznie po tysiącu orwini go wybierając ludu, sto tysięcy arme wojsko, jak

Lub,

Siemowit syn rabinika Piasta, który rady
lechickie na polskie zamienił.

Legieli lechicki książęta, lecz nie legiło
potomstwo ich szlachty nazywane. Po nie
jakim na swej stronie stawienu Piastowicom
oporu, nastorowali się do nowego porządku
rzeczy, i dzielnie wspierali monarchów pol-
skich ramiary. ¶

Jeden z dzisiejszych historyi ojczystej opo-
wiada o Piastach to o początku szlach-
ty polskiej, we wszystkich mych piśmiech gło-
szone mniemanie. Według niego mam wier-
dzić: "że z pod ciężkiego Sasów jarzma ucie-
kający, ale już w stan silnie zorganizowa-
ny rewizjoniści Sasi, odemnie nie z tego ni-
z owego na Liachów Nestorowych przesko-
czeni, ujęzyczili dobrodujących Polan, któ-
rzy ich gościnnie i mile, w czasie pory,
Pier,

W Pisy dziejów narodu polskiego w najdawniejszych era-
sion znanych do r. 1263 przez Henryka Janotta
Lwów 1834 tom I str. 167. 169. 201. 215. 228.

/ Długosza roztanany, przyszli; i nie z tych
 saskich Łanów czyli rbiegłych niewolników,
 / wyprowadzam polską szlachłę. Tak mówi kry-
 / tyk, a ja odpowiadam mu na to: nie jeżeli bę-
 / dziemy tak przedstawiać zbadane dzieje na-
 / sze pierwotne, to namiast (stowami mówiące
 / jego) przyczynić się do ich wyjaśnienia i roz-
 wickłania, raciemnikomy je raczej i nawikła-
 / my). Kieca podobnie opowiadać jest niezga-
 / (prawdzie. Kto tak czyni, kto przekręca i prze-
 istacza na historycznych i filologicznych
 badaniach oparte fakty, ten wykazuje swo-
 nieudolność do pisania dziejów.

Szlachta walczyć konno obok piersnego, z la-
 du, dawnym rwoycajem i rwoów, wybierane
 ze rwoerstwa, dokazywała cudów waleczności
 pod wodzem, który jej rwoyc' umiał. Sębi, i
 mówi Tacyt, czyli Senni, to jest sto z kardego po-
 wiatu wylosowani, ~~jako dnie rwoyca~~ wybrań-
 cy, idąc na wojnę, mieli smadę po powrocie

(1) Tacyt w Germ. 12. pisze: Centeni (z rzymńskiego C, znaczą

jak wyżej
mianem,

z boju szczepiliwym, wielkie w narodzie zna-
czenie i Polska wynagradzała swych wybra-
now, osadzając ich na wybranięckich Stanach)
i tak domkow wybierani wazeli powiatami,
podobnie jak polskie grody sprawowali sudi-
cy. Sposób ten wysłania na wojnę, ^{104 m.}
wybieranych wojaków, był długo w użyciu
w lechickich plemion. U dawnych Pomoran
szedł na wojnę co dziesiąty gospodarz, a z
siostego tam szedł w Małopolsce osadnik
niemiecki. U podwojnej takiejże stanów-
liaby szedł na panowanie Króla Stefana
Bniś. Wzrost nie wybierano, gdyż
długo dawno występował rycerz Konny, sam

sego w herbomanie do utworzył cyrylski alfabet s-
według dawnej mowy Słowian wymowy. Wpraw proto
Cerkni brzmiał w ustach jego co dążył opowiadał
Germanach Setni. Nie mogąc nowego & wyprzeć jedną
samogłoską, bo jej nie było w jego alfabecie ^{Tarys} polozył on
ex ingulis pagis sunt, idque ipsum intem suo vocantur
et quod primo numerus fuit jam nomen et hoc est.

lub z szeregowym żołnierzem na którego
pobierał wyznaczony sobie poddański star-
bu. Tymczasem żołdu miał folwark, z które-
go nie tylko czynszu nie płacił, lecz nade-
w przybieranej do niego roli i summiem
wydzierżawianej ciągnął dochód znaczny.
Ow rycerz więc stał od salackiego nobilit
w pierwszym branzie znacznym, a od
niego dorożki stał jeszcze niższy, z ma-
łym lennikiem porównywany (2).

Na tej, z pieszego i konnego rycerstwa skła-
dającej się sile, polegała krajowa obrona. Roz-
wój jej i dalszy wojskowości obraz, przed-
stawiamy go w historii prawodawstw, a
mierzamy z tą, emianką, że sile ta by-
ła wojskowo na napad, a w ogóle na od-
parcie nieprzyjaciela obrachowana. Niejako

(1) Porównaj Długosza rozważanego w Bibl. Warsz. z r. 1864. III. 108-11

Inferia

(2) R. 1317 osadził klasztor jure feodali ażeby w nich res do-
byta in eque justa motu scire consecutionem et in-
possibilitatem. Dyplom Clava. Gemba. nr. 49. hist. praw. VI. 192.

nas niekiedy ludy stowiańskie wojen nacier-
nych prowadzić nie lubity, nie wyruszawszy
do boju kwapity się co prędzej do domu. U
germanizowanych nawet Stowian pano-
wata nasada, że gdy wojsko wyruszy w po-
le, a nieprzyjaciół oczekiwany nie pokanie się
w trzech dni przeciagu, może się pospolicie
ruszenie rozejść i wrócić do domu⁽¹⁾

Wyn ramionuje pojedynczego i zbiorowego,
narodem narywanego, człowieka. Statystyka
więc powinna się zaczynać od dziejów i na
nich kończyć. Na nich też kończą wszelkie
pisarze kraju swego statystykę, obszerną a
taki naznaczył im zakres, w jakim i u nas,
a nawet w szerszym, rozważano jej i rozwa-
żają dżisiejsi osobliwie statysci. Lecz pytanie
nachodzi czy dzieje się, że badane postępowo?
Na na pytanie to starali się odpowiedzieć
ci pisarze, którzy artykuł o Polsce do Encyklo-
pedyi powszechnej podali. Dorszuc, stów kilka

---

(1) R. 1119. w Meklem. Urkundenb. nr. 152.

do ich opowiadania, i na tem pracę swą
makończę.

Polityczne dzieje ~~marów~~ ~~polskiego~~ na trzy, roz-
kładam działy: na pierwotne, które ~~do~~ do ra-
prowienia ~~okresu~~ ~~scieżnik~~ ~~hierarchii~~ ~~nie u~~
twierdzonego ideału, mają, różne swoty i obro-
ty; na średniowieczne, które daleko, bo aż w
czasu Stanisława Monarskiego sięgają; na nowe,
które od lat do dzisiejszych czasów idą. W
daleko większych rozmiarach niż Czesi rozwa-
żali Polacy; rozważają, te dzieje; zastanawiali
się bowiem, i to już w czasach bardzo dawnych,
nad wojskowością, a w czasach dzisiejszych
dzieje sztuki lekarskiej biorą, na uwagę. Innych
 nauk śledzenia historyczne są, w rękopisach
(historja matematyki przez Teofila Lebrau-
skiego, opracowana). Do innych (do historyi
rolnictwa) które w Bibliotece Morsawskiej
nader ważne nasoby naukowe. Przekroczyli-
bysmy zakres tego artykułu gdybysmy chcie-
li choć pobieżnie robić te prace. Ogra-
niczymy się na (dziejach pierwotnych ~~lub~~ i

Niemcami, wyrzucił mi: "że każdy ludomier-
 manskim czerpać wiele z słowiańskich wy-
 wotów i wgapnieć podając, licząc paręko-
 nica słowian władny germanistkiej wypo-
 drze wadom organizacja państw do-
 wiańskich o germanizowanych czerpach
 słowiańskich; co więcej, widzę, w społecznej
 budowie państw germanizacji słany słowiań-
 skie obok panujących niemieckich W.

Tak ~~on~~ mówi, a ja, odpowiadając ~~mu~~
 to, proszę, aby mi udowodnił, że ja w swych
 pismach o takim państwie nie rozprawiam
 o jaki mnie obchodzi, ~~toż~~ ~~nie~~ ~~aby~~ ~~nie~~
~~może~~ ~~być~~ ~~inny~~ ~~jak~~ ~~a~~ ~~nie~~, ~~co~~
 się, tak wyrażę, słowiański państwa. To
 do Niemców ~~nie~~ ~~o~~ ~~tem~~, że to nie

W Dzieje Polski według ostatnich badań spisane
 przez Józefa Szujskiego. Z dewiza: "Pracować
 przeszłości wyjdzie" "wszystko nam dać co dać mo-
 giesz Panie". Tom I. Piastowie. Lwów 1866. Porów-
 naj tego dzieła str. 13. 16. 32. 41.

Kto inny ^{jak} ~~tem~~ samy ~~oni~~ w kwestyi, a st-
 wieńskości w germanizacji tkwiącej roz-
 spoczęli, że uznają wartość jej dla boki-
 stronnych badań nad pierwowzorem i dzieja-
 mi Germanii jedni, drudzy zaś po dawne-
 mu czyli stronnie na te dwie zapatry-
 wać się pragnąc, niebo i niemię poruszają
 ażeby ją wesprzeć lub odepierać. Obie strony
 nie tylko na niemi ale i pod niemi, w
 grobach bowiem, dowodu, na utwierdzenie
 lub obalenie wziętej kwestyi szukają. ~~(1)~~
 Pierwotnych dziejach Polski i Litwy, tudzież
 w drugim wydaniu Historji prawodawstw,
 usiłowatem nie politura, ale ciągła, nacie-
 miona, do miejsca, czasu i zdarzeń rozwa-
 72,

(1) ~~Obserwacje rozwińdliw~~ ^{1209.} nadtem Antoni Wiersebe, Popp, ~~napra-~~
~~czył imi Klemm~~ ^{1209.} Handbuch der Germanischen Alterthums Kunde
Dresden 1836 ~~z przedmowa XIV XVI~~ ~~z~~ ~~napracowania~~ ~~mu~~
~~napracowania~~ ~~mu~~ ~~Porównanie~~ ~~Pierwotnej~~ ~~Dzieje~~ 428-39.

~~Germania nach den Ansichten der Griechen und Röm~~ ~~ange-~~
~~stellt von F. A. Ukert~~ Weimar 1843. ~~Porównanie~~ ~~st.~~ 348.

Pojat myśl moja, i wartość jej dla dziejów
ludzkości rozumiał, najciekawszy i tegoczesny
pisarstwo niemieckich. ^{4. D. 1. W. 1. 1. 1.} ~~W. 1. 1. 1. 1.~~ ~~W. 1. 1. 1. 1.~~
~~W. 1. 1. 1. 1.~~ ~~W. 1. 1. 1. 1.~~ ~~W. 1. 1. 1. 1.~~
wielki po wydaniu praca niemiecka w 1846. Pro-
wotnych dziejów, ~~W. 1. 1. 1. 1.~~ ~~W. 1. 1. 1. 1.~~ ~~W. 1. 1. 1. 1.~~
nowe wersetto światto ponad dwoma siatami
mi, doba, jak mniemam, niezrozumia-
nem ludowem nazwami, o które się wzięt-
kie moje naukowe nakładają, badania, swo-
wy, Stwierdzenie jedno znaczenia. Pragnienie

2) Mit einem Mal geht hier Licht auf über zwei be-
rührte, ich glaube bisher unverständige volkswörter
die in alle meine untersuchungen greifen. Zweiten

na i dawniejszych, z Savignego, jile go
ów czas wyszło, uczyłem się teutońskich im-
stytucji, a w tym nie miałem pola popisy-
wania się, chyba w ustnym tłumaczeniu
kursu wykładu, bo nie miałem napręd-
jedynie w swoim się rozgościć. Później w
latach długich i nasilonym do dzieła
owe urosły mi z oczu, i przez całą moją
pracy. Toż Albrecht dzieło mi, rzeczy i
scoo najmniej, odróżnianie słowiańskiego
o teutońskiego myślowi. W Albrechta sły-
kania analogii, podobieństw, sprzeczności,
w całym żywym przedacie, zda mi się, niedoko-
plemie teutońskie w swoim rozróżnieniu i roz-
boju nie jednostajnie urządzone, z niejedno-
stajnych stanowisk swe urządzenia prze-
obrażające.

Użo inne wcale zdanie o mojej pracy, i po-
ścić jej inne. Trzyski nie rozumiał rzeczy-
pisał nie przeczytał, lub nie rozumiał
czy co przeczytał, napisał nie o tem co się
w dziele znajduje, lecz o tem czego w nim

nie ma. I cóż z nim porać, kiedy się mu
(podobaj-głosic) nie zdrowy rozum obraża, kto
o tem mówi, czego um jego dosięgnąć nie
może, nie można przystąpić do pisania
dziejów z natchnioną myślą, wnosić w
nie co się podobaj, a nie wynosić co stoi
w źródłach: Dobrze, ale niechże, przyjmując
taką masę, zmienić tytuł dzieła, i na
nim potoż ten napis: Dzieje Polski podług
przewidzeń swoich spisat Janek Skrzycki.

Wacław Aleksander Majkowski

mu

cto

ie

a

w

i

mu

na

Tug

